№42 (24.324) • 2022 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 16, щэбэт • Тхьэмахуэм щэ къыдокІ • И уасэр зы тумэнщ • adychepsale.ru

«Лэгъупыкъум» - лъагъунлъагъу

Къэбэрдей-Балъкъэрым лэжьыгъэ ІуэхукІэ иджыблагъэ къэкІуащ УФ-м и Президентым и полномочнэ ліыкІуэу Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм щыІэ Чайкэ Юрий. Ар яхуэзащ Донецк ЦІыхубэ Республикэм кърашауэ узыншагъэр щызэтрагъэувэж «Лъэгъупыкъу» («Радуга») республикэ сабий центрым зыщызыгъэпсэху ныбжьыщІэхэм. КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек и гъусэу, къэрал къулыкъущІэм ныбжьыщІэхэм я щыІэкІэ-псэукІэм щыгъуазэ зыхуищІащ, сабийхэм я гъусэ гъэсакІуэхэм, центрым и ІэщІагъэлІхэм епсэлъылІащ.

ДОНЕЦК республикэм хыхьэ Макеевкэ къалэм щыщ сабий 35-рэ щы диджыпсту «Лэгьупыкъум». Абыхэм зыхуейзыхуэныкъуэ псори ирагъэгъуэтыным хущокъу Іуэхущапізм и Іэщіагьэліхэр. Къапщтэмэ, тэмэму зэрагъашхэм къыдэкіуэу, а ныбжьыщі эхэм медицинэ кіэлъыплъыныгъэ ягъуэт, я нэгу зрагъэужь, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щіыпіэ дахэхэм зыщрагъэплъыхь.

ДОНЕЦК республикэм хыхьэ Къинэмыщауэ, сабийхэм папакеевкэ къалэм щыщ сабий ща центрым къыщызэратьэр щывым». Къинэмыщауэ, сабийхэм папакеевкэ къалэм шажыгээджэныгъэри: «Пэгъупыкъум».

Центрым и ІэщІагъэлІхэм щепсалъэм, хьэщІэ лъапІэр къытеувыІащ узыншагъэр щызэтрагъэувэж а ІуэхущІапІэр зыхуэныкъуэхэм, абы и мылъкутехникэ лъабжьэр нэхъри

гъэбыдэным. Чайкэ Юрий зэрыжиlамкlэ, ар хьэзырщ а Іуэхухэмкlэ центрым дэlэпыкъуну. Зэрагъэпэщыжыну, зыхуей хуагъэзэну мурад ящlащ ныбжьыщlэхэм я джэгупlэу бгъу, компьютер пэшри щlыгъуу.

Гъунэгъу щІыналъэм къикІа сабийхэмрэ абыхэм ящІыгъу балигъхэмрэ захуигъазэри, къэралым и унафэщІым и лыкіуэр щізупщіащ абыхэм къыхуащі гульытэм, яіэ Іэмалхэм, я щыІэкІэ-псэукІэм. Макеевкэдэсхэми жаlащ, кавказ щІыналъэм щыпсэухэм зэрахабзэу, абыхэм нэмыс дахэ къызэрыкІэлъызэрахьэр, гуапэу, зэхэщіыкі яізу къазэрыхущытыр. Апхуэдэу абыхэм фіыщІэ ин хуащ ащ «Лэгъупыкъум» и унафэщіхэмрэ и лэжьакіуэхэмрэ, къыхуащІ гулъытэмрэ къазэрыдэіэпыкъумрэ папщіэ.

Центрым щыхьэщіэ сабий-хэм Чайкэ щагъэгъуэзащ я ма-хуэр купщіафіэу, іуэхугъуэ хьэлэмэт куэдкіэ гъэнщіауэ зэрырахьэкіым. Къапщтэмэ, ахэр гукъыдэж яіэу хэтщ къыхузэрагъэпэщ спорт зэхьэзэхуэхэм. Апхуэдэщ художественнэ гимнастикэмкіэ, акробатикэмкіэ, картингымкіэ ныбжьыщіэхэр зыхэта зэпеуэхэр. Балигъхэми сабийхэми къыхагъэщащ школ программэм къыкіэрымыхуу, я дерсхэри зэрекіуэкіым зэрыщыгуфіыкіыр.

«Лэгъупыкъум» щыхьэщіэ сабийхэр хуабжьу щыгуфіыкіащ лъагъунлъагъу къахуэкіуа хьэщіэ лъапіэхэр къазэрыхуэупса фэеплъ тыгъэ ціыкіухэм, ерыскъы щіэщыгъуэхэм, іэфіыкіэ зэмылізужьыгъуэхэм

КЪАРДЭН Маритэ.

Ухуэныгъэм зыщіагъакъуэ

КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкіуэ Казбек хэтащ Щіыналъэ зыужьыныгъэмкіэ правительствэ комиссэм и штабым и зэіущіэм. Ар иригъэкіуэкіащ УФ-м и Правительствэм и Унафэщіым и къуэдзэ Хуснуллин Марат. Зэіущіэм хэтащ Урысей Федерацэм ухуэныгъэмкіэ, псэупіэ-коммунальнэ Іэнатіэхэмкіэ и министр Файзуллин Ирек, хэгъэгухэм я Іэтащхьэхэр.

ЗЭХУЭСАХЭР тепсэлъыхьащ лъэпкъ, федеральнэ проектхэмкіэ ирагъэкіуэкі лэжьыгъэхэр здынэсам. Хуснуллин Марат жиіащ ухуэныгъэ Іэнатіэм зыщіигъэкъуэн папщіэ, Правительствэм махуэ къэс жыхуаіэм хуэдэу кризисым зэрыпэщіэтын Іэмалхэр зэриубзыхур. Блэкіа тхьэмахуитіым зэлэжьахэм ящыщщ ухуэныгъэм ехьэліа хабзэхэр нэхъ тынш щіауэ щіэгъэхуэбжьэныр. Апхуэдэуи ухуэныгъэм папщіэ кърата хуитыныгъэм и піалъэр 2022 гъэм шыщхьэуіум и 1-м иуххэм, ар зы илъэскіэ хупащэ, дэфтэр ягъэхьэзырын хуэмейуэ. Абы хохьэ къалэм щекіуэкі ухуэныгъэхэри, щіы іыхьэхэм хуаубзыхуа планхэри. Іуэхур щекіуэкіыну щіыпіэм и планировкэм хэплъэнри махуипщіым къриубыдэу зэфіагъэкіыу ящіащ.

«Къэбэрдей-Балъкъэрым иригъэфlакlуэ зэпытщ псэупlэхэр, гъуэгухэр, lуэхущапlэхэр ухуэныр, къалэхэр зыхуей хуэгъэзэныр, - щитхащ Кlуэкlуэм и телеграм-каналым. Налшык къалэ - цlыху 1500-рэ щlэхуэу, Бахъсэн 1224-рэ щеджэну щыдухуэну школхэм теухуа зэгурыlуэныгъэхэр зэтщlылlащ. А проектхэм дэтхэнэми сом мелардым щlигъу ехь, 2023 гъэм и дыгъэгъазэм ттыну ди гугъуэщ. Фигу къэзгъэкlыжынщи, «Иджырей школ» федеральнэ проектымрэ «Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектымрэ япкъ иткlэ, мы гъэм школипщl зэуэ доухуэ. Налшык къалэм дыщолэжь мылым утету къыщыбжыхь хъуну щlыпlэм, Новая Балкарие щаухуа сабий гъэсапlэр, Бахъсэн курыт еджапlэ №6-м хэт, Ташлы-Тала зи школ кlуэгъуэ мыхъуахэр щаlыгъ lyэхущlапlэр яхудогъэхьэзыр. Къыдэдгъэхуа ахъшэр къэдгъэсэбэпу, Тырныауз и Молодежнэ уэрамым тет скверыр зыхуей хуэдгъэзэжыну тедухуащ».

Апхуэдэу школипщі щаухуэнущ Налшык, Бахъсэн, Нарткъалэ, Прохладнэ (2), Май къалэхэм, Псынабэ, Красносельскэ, Сэрмакъ, Куба къуажэхэм. Къищынэмыщіауэ, дызыхуэкіуэ илъэситхум къриубыдэу школ 63-рэ къызыхуэтыншэу зэрагъэпэщыжынущ.

«Узыншагъэр хъумэн» лъэпкъ проектым хиубыдэу, Лышх узыфэм ще!эзэ диспансерыр и к!эм нагъэсынущ. 2023 гъэм и к!э хъуху яухынущ зы жэщ-махуэм ц!ыху 500-м медицинэ Іуэхутхьэбзэ щыхуащ!эфыну Налшык къалэм щаухуэ поликлиникэ №1-ри.

Гъэмахуэм къриубыдэу Шэрэдж Ищхъэрэ щащІынущ футбол щыджэгу губгъуэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр къызэрызэрагъэпэщрэ илъэси 100 щрикъум ирихьэлІзу жылагъуэм я зыгъэпсэхупІэ щІыпІзу 12 дахэу зыхуей хуагъэзэнущ, абыхэм ящыщщ Налшык къалэ щІзуэ дащІыхьыну сквери 7-ри.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

Фыдогъэблагъэ!

Урысей Федерацэм футболымкІэ и етІуанэ дивизион ТІощІрэ еханэ джэгугъуэ «Спартак-Налшык» - «Анжи» (Мэхъэчкъалэ) Налшык. «Спартак» стадион. Мэлыжьыхьым и 17. Сыхьэт 15-м

КъБР-м и Парламентым

Къыхэтхыкіым кърикічахэр

тистикэмкіэ федеральнэ къулыкъущіапіэм Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм щиІэ управленэм и унафэщІым и къуэдзэ Гъащтэ Аурикэ. Ахэр тепсэлъыхьащ статистикэмкіэ республикэ ІэнатІэм нэгъабэ иригъэкіуэкіа лэжьыгъэм кърикіуам.

ІУЭХУЩІАПІЭР нэхъыщхьэу зиужь итахэм ящыщщ 2021 гъэм жэпуэгъуэм и 15-м щегъэжьауэ щэкІуэгъуэм и 14 пщІондэ ирагъэкІуэкІа Урысейпсо къыхэтхыкІыныгъэр. Иджы япэу Іуэхум къыщагъэсэбэпащ бжыгъэхэр зи лъабжьэ технологиер. КъыхэтхыкІыныгъэм къыхаша волонтёрхэр сэбэп хъуащ планшетхэм унагъуэхэм ятеухуахэр иратхэнымкіэ. Апхуэдэуи Іуэхур нэхъ тынш Аурикэ. ищІырт «Къэрал Іуэхутхьэбзэхэр» сайтымкІэ зебгъэтх зэрыхъум.

КъыхэтхыкІыныгъэм щызэхуахьэсхэр къэрал гъэзэщакіуэ властым сэбэп хуохъу унафэ пыухык ахэр къащтэным-

КъБР-м и Ізтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек кіэ. Псалъэм къыдэкіуэу жыпіэмэ, псэу-**лэжьыгъэ Іуэхукіэ хуэзащ Къэрал ста**- кіэм, экономикэм зегъэужьыным ятеукІэм, экономикэм зегъзужьыным ятеухуа проектхэм, ухуэныгъэхэм, гъуэгу телъхьэным, псэупіэ ухуэным, еджапіэ, сабий ІыгъыпІэ къызэІухыным, газ, псы, ток зэрыкіуэ бжьамийхэмрэ кіапсэхэмрэ дэлъхьэным, жылагъуэ транспортым и зекІуэкІэр убзыхуным, нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэми лъабжьэ яхуэхъур къыхэтхыкІыныгъэм къигъэнаІуэ бжыгъэхэрщ.

> 2022 гъэм и япэ мазищым къулыкъущІапІэм Іуэху зыбжанэ щызэфІахащ зэхуахьэсахэр зыхуей хуэгъэзэнымкІэ. Урысейм и хэгъэгухэм щрагъэкІуэкІа къыхэтхыкІыныгъэм кърикІуахэр мэлыжьыхьым къытридзэну и мурадщ Росстатым. ИужькІэ зэхуахьэсахэр Іуэхугъуэ пыухык ахэм ятеухуауэ гуэшауэ утыку къызэрырахьэнур жијащ Гъащтэ

> Лэжьыгъэр щекІуэкІым къагъэсэбэпа планшет 2000-р дохутырхэмрэ егъэджакІуэхэмрэ иратыжыну я мурадщ, псори зэфІэкІрэ итхэр ирагъэкІыжмэ.

КЪЭБАРТ Мирэ.

Зыхуагъэхьэзыр къэрал **КЪЭПЩЫТЭНЫГЪЭХЭМ**

кІуэ Казбек Правительствэм и Унэм щыхуэзащ КъБР-м егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министр Езауэ Анзор. Псалъэмакъыр теухауэ щытащ ди щІыналъэм и курыт еджапіэхэр къэрал къэпщытэныгъэхэм зэрыхуэхьэзырым.

ГЪЭ еджэгъуэм и кІзухым, хабзэ хъуауэ, ирагъэкІуэкІ къэрал экзаменхэр къызыхуэтыншэу къызэгъэпэщыным икІи егъэкІуэкІыным республикэ бюджетым къыхэкІыу мы илъэсым хухахауэ щытащ сом мелуан 58-м щІигъу. Абыхэм ящыщу сом мелуан 31-р хэхауэ щ агъуащ къэпщытэныгъэ лэжьыгъэхэр пыlудзауэ егъэкlуэкІыным пыщІа Іуэхугъуэхэр къызэрагъэпэщыну. Апхуэдэу а мылъкум щыщ хуаутІыпщащ мы гъэм 9-нэ классыр къэзыух ныбжьыщ эхэр зыхэтыну къэпщытэныгъэхэри тэмэму егъэкІуэкІыным, химиемкІэ ятыну экзаменым папщІэ зыхуэныкъуэ лабораторэ Іэмэпсымэхэр кърыращэху-

- Мыгъэрей къэрал къызэрыщІагъэкІ къэпщытэныгъэхэм хэтынущ цІыху мин 13-м щІигъу. Къэрал экзамен нэхъыщхьэр ятынущ 9-нэ классыр къызыух ныбжьыщ Іэ 8554-м. Ахэр щекіуэкіынущ щіыпіэ (ППЭ) 46-м. Зыуэ щыт къэрал экзаменым мы гъэм хэтынущ курыт школыр къэзыух ныбжьыщІзу 4582-рэ. ЕГЭ-р къыщызэдгъэпэщынущ къэпщытэныгъэхэр щекіуэкіыну щіыпіэ 23-м. Мы зэманым а псоми яужь щитщ къытпэщылъ къэрал къэпщытэныгъэхэм къызыхуэтыншэу зыхуэгъэхьэзырыным епха лэжьыгъэхэм, - къыхигъэщащ Езауэ Анзор.

Министрым зэрыжи амк іэ, гъэрей къэпщытэныгъэхэм апхуэдэу

Ди республикэм и Іэтащхьэ КІуэ- хэтынущ ІэщІагъэлІ мини 4,5-рэ. Абыхэм иджыпсту зыхуагъасэ экзамен зэрегъэкІуэкІыпхъэ мардэхэм ехьэлІа щхьэхуэныгъэхэм. КъищынэмыщІауэ, КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министерствэр абы теухуауэ ядолажьэ УФ-м и МВД-м КъБР-м щиІэ ІэнатІэм, КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм, «Ростелеком»-м я Іэщіагъэліхэм.

> Езауэ Анзор зи пашэ ІэнатІэр къэрал къэпщытэныгъэхэм зэрыхуэхьэзырым щыгъуазэ хуэхъуа нэужь, КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек арэзы техъуащ Іуэхур зыІутым. Абы къыхигъэщащ республикэм и курыт школхэр къапэщылъ къэрал къэпщытэныгъэхэм зэрыхуэхьэзырыр зэригуапэр. КІуэкІуэм министрым иджыри зэ гу лъригъэтащ экзаменхэр къызыхуэтыншэу, тэмэму, пэжыр я лъабжьэу, яубзыхуа техникэ мардэхэм изагъзу егъэкІуэкІын зэрыхуейм. Апхуэдэуй жиlащ федеральнэ жылагъуэ кІэлъыплъакІуэхэм экзаменхэм пыща я къалэнхэр тэрэзу зэфахын папщІэ, зыхуэныкъуэ Іэмал псори къахузэгъэпэщын зэрыхуейр.

> - Къэрал къэпщытэныгъэр шынагъуэншэу, къызыхуэтыншэу екІуэкІын папщіэ, абы хэтыпхъэ ведомствэхэр, министерствэхэр зэпыу ямы!эу зэдэлэжьэн хуейщ, - къыхигъэщащ КІуэкІуэм. - Зи гугъу сщІыр УФ-м и МВД-м КъБР-м щи і энатіэм, КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм, «Ростелеком»-м я лэжьакІуэхэмрэ КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ министерствэм я ІэщІагъэліхэмрэ мыхьэнэшхуэ зиІэ а къэрал Іуэхур зэгъусэу, зэдэlэпыкъуу зэфlагъэкlын зэрыхуейращ.

ТАМБИЙ Линэ.

КъБР-м и Парламентым и УнафэщІ Егоровэ Татьянэ иджыблагъэ иригъэкlуэкlа зэlущlэм, «правительствэм хухах сыхьэтым» хыхьэу, щытепсэлъыхьащ ціыхухэр хушхъуэхэмкіэ къызэрызэрагъэпэщым зэрыкіэлъыплъ щіыкіэм.

АБЫ теухуауэ къэпсэлъа, КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкІэ и министр Къалэбатэ Рустам жиlащ мы зэманым ди къэралым санкцэ зэмыліэужьыгъуэхэр къызэрыхуагъэувар къалъытэу гулъытэ хэха зэрыхуащІыр цІыхухэр хущхъуэкІэ къызэгъэпэща зэрыхъуным. Министрым зэрыжиlамкіэ. 2014 гъэм щегъэжьауэ Урысейм хущхъуэ къыдэзыгъэкі Іуэхущіапіэхэр хэпщІыкІыу нэхъыбэ щыхъуащ. Апхуэдэүи абы къыхигъэщащ цІыхур нэхъыбэрэ зыхуэныкъуэ хъу хущхъуэ лІзужьыгъуэхэр гъуэтыгъуей зэрымыхъу-

Урысейм ещанэ увыпІэр дуней псом щиІыгъщ хущхъуэхэм я аналогхэр щіынымкіэ. Іэмал имыіэу ціыхур зыхуей хъу хущхъуэхэм хуэдэу ди деж къыщыщІагъэкІым процент 77-рэ еубыд, хамэ къэралхэм кърашыр процент 96,5-рэ и уасэ хущхъуэ къызэрашэным жьыгъуэ 43-м иужьрей тхьэмахуэм 50 мэхъу.

Мы зэманым зэпымыуауэ хамэ къэрал ІуэхущІапІэхэм хущхъуэхэр ди къэралым кърагъашэ икІи абы и лъэныкъуэкІэ лъэпощхьэпо щыІэну къалъытэркъым.

- Худэчых зиІэ цІыхухэр хущхъуэкІэ къызэрызэрагъэпэщ къэрал программэм ипкъ иткІэ, КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм 2022 гъэм и япэ мазищым зыхуеину псори къищэхуащ, адэкІи а лэжьыгъэм пыдощэ, - жиlащ Къалэбатэм. - А Іуэхум ехьэлІауэ федеральнэ бюджетым къыхигъэкІащ сом мелуани 168-м нэблагъэ. Мы зэманым къэрал зэгурыІуэныгъэхэр зэтщІылІащ сом мелуан

Хущхъуэхэм гулъытэ хэха хуащІ

ехьэліауэ. Дуней псом къыщаціыху фІэщыгъэхэр яІэу къэтщэхуа хущхъуэхэм я процент 54-р Урысейм къыщыщІагъэкІхэращ, процент 46-м нэблагъэр хамэ къэралхэм ейщ. Хущхъуэхэм я бжыгъэмкІэ процент 71-р ди къэралым щащІ, процент 29-р - хамэ къэрал-

Узыншагъэр хъумэным ехьэлІа Іуэхухэм кіэлъыплъынымкіэ федеральнэ ІэнатІэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм и унафэщІ Ахматов Алим жиlащ цlыху куэдым зыкъызэрыхуагъазэр, уней аптекэхэм мыхьэнэ нэхъ зиІэ хущхъуэхэр зэрыщамыгъуэтыр къыхагъэщу.

- Соми 100-м нэс зи уасэ хущхъуэ лІэу-

хагъэхъуауэ гу лъыттэркъым. Соми 100 500 зытехьэхэм (хущхъуэ 31-м ехьэліауэ) я уасэм процент 1,4-кіэ хэщіащ, сом 500 нэхъыбэ зыхуагъэув хущхъуи 10-ми я уасэр процент 0,6-кІэ ехуэхыжащ. Сом миным къыщыщІэдзауэ нэхъыбэж зыщІат хущхъуэ 28-м я уасэм процент 1,4-кІэ хэхъуащ. Мы зэманым аптекэм щІэмылъ хущхъуэхэр 27-рэ мэхъу, - къыхигъэщащ къэпсэлъам.

Егоровэ Татьянэ жиlащ республикэ бюджетым сом мелуан 472-рэ зэрыхухихар хущхъуэкІэ цІыхухэр къызэгъэпэщыным, ауэ уасэхэм зэрыхэхъуэр къэплъытэмэ, ар ирикъун-иримыкъуным теухуауэ министрым и Іуэху еплъыкіэм щіэупщіащ.

Къалэбатэ Рустам жиlащ а Іуэхум республикэ унафэщІхэм я нэІэ зэры-

- Илъэс ныкъуэм и кІэм гурыІуэгъуэ хъуну аращ мы Іуэхум кърикіуэнур, къыхигъэщащ министрым.

КъБР-м и Парламентым Бюджетымкіэ, налогхэмрэ финанс Іуэхухэмкіэ и комитетым и унафэщІ АфэщІагъуэ Михаил жиlащ хущхъуэхэм я фlагъымрэ аптекэхэм къэпщытэныгъэхэр зэрыщрагъэкІуэкІымрэ зэрыкІэлъыплъыпхъэр.

«Захуагъэ здэщыІэ Урысей - Пэжым и телъхьэ» партым и фракцэм и унафэщІ Кебеков Владимир къыхигъэщащ ецепт ямыізу ят хущхъуэхэм зэры тегузэвыхьыр, зэрыхабзэу, апхуэдэхэр цІыхухэм я узыншагъэмкІэ зэрызэра-

КъБР-м и Парламентым ЛэжьыгъэмкІэ, социальнэ политикэмрэ узыншагъэр хъумэнымкІэ и комитетым и унафэщі Къэжэр Хъусен жиіащ къэрал, уней аптекэхэри медицинэ ІуэхущІапІэхэри къэпщытэн хуейуэ къызэрилъытэр, хабзэр къызэпызыуд Іуэхухэр е хущхъуэхэр ирикъуу зэрамы Іэр къыщ Іагъэщын папщІэ.

Депутатхэм ягъэбелджылащ зытепсэлъыхьа Іуэхухэм ятеухуауэ КъБР-м и Правительствэм, республикэм Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм, Узыншагъэр хъумэным ехьэлІа Іуэхухэм кІэлъыплъынымкІэ федеральнэ ІэнатІэм и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм гулъытэ зыхуащІыпхъэ лэжьыгъэхэр.

КъБР-м и Парламентым и пресс-ІуэхущІапІэ.

Махуэгъэпсымкіэ гъатхэм ику дыдэм - мэлыжьыхьым и 15-м - хуозэ Щэнхабзэм и дунейпсо махуэр. Ар гъзувыныр къыхилъхьауэ щытащ урысей сурэтыщі, философ, тхакіуэ, зыплъыхьакіуэ, жылагъуэ лэжьакіуэ, ціыху гущіэгъулы

Рерих Николай.

АБЫ КЪЫЗЭРИЛЪЫТЭМКІЭ, щэнхабзэр жылагъуэм и зыужьыныгъэм къыгуэхыпІэ имы-Ізу епха Іуэхугъуэщ, къызыхэкіа лъэпкъым, и ныбжьым, зэрыт диным емылъытауэ ціыхухэр зэкъуигъэувэу. ЦіэрыІуэ хъуарэ пщІэшхуэ къыщіыхуащіын щіэныгъи зиіэ Рерих Николай 1931 гъэм къыхилъхьат Щэнхабзэм и дунейпсо махуэ гъзувын зэрыхуейр. Тхыдэ щІзинхэр хъумэным ехьэліауэ ирагъэкіуэкі зэхуэсым къыщыщыпсалъэм, абы къыхигъэщащ махуэшхуэм и мурад нэхъыщхьэу щытыпхъэхэр - цІыхухэм я зэхэщІыкІым зегъэужьыныр, лъэпкъ щэнхабзэхэм зыщыгъэгъуэзэныр, дахагъэр хъумэныр. Къалэныр игъэнэІуами, а махуэр къыхигъэщхьэхукІыну щІыхуейм нэхъыщхьэу хэлъыр аратэкъым. Бельгием и Брюгге къалэм Рерих утыку къыщрихьат тхыдэ фэеплъхэр, щэнхабзэ, гъуазджэ хьэпшыпхэр, зэгуэр цІыху-Іэм ищіауэ щыіэ лэжьыгъэ телъыджэхэр хъумэным теухуа унафэм и жылагъуэ проект ин.

Дахагъэмрэ мамырыгъэмрэ зи джэлэс

сыту жыпіэмэ, абы ипэкіэ зыми лъандэрэ ар къэрал пщіы бжыигу къэкlатэкъым къызэщlэп- гъэхэм щагъэлъапlэ, ди гуапэ къуэ мыхъунур къызэщ икъуэну щэнхабзэм цІыхухэм хуаІэ лъагъуныгъэр и лъабжьэу, ар дуней псом щебгъэхъумэ хъуну. Рерих и гукъэкІыр даІыгъащ сейм и къалэ зыбжанэм абы а зэманым псэуа цІыху цІэры-Іуэхэу Эйнштейн, Манн, Уэллс, Шоу, Метерлинк, Ролан, Тагор сымэ, нэгъуэщІхэми икІи 1935 рэ, гъэм мэлыжьыхьым и 15-м дэфтэрым Іэ щІадзащ.

Рерих Николай илъэгъуакъым Щэнхабзэм и махуэр ягъэувауэ, и къару мымащіэ пактыр пхигъэкІыным тригъэкІуэдами. Ауэ сурэтыщІым иригъэжьа Іуэхур кІуэтэну иухат - ар дунейм ехыжу лІэщІыгъуэ ныкъуэ дэкІыжа иужьщ абы къыщытрагъэзэжар.

Щэнхабзэр хъумэным теухуа дунейпсо лигэм 1998 гъэм къыхилъхьащ Щэнхабзэм и ду-Рерих и пактым Іэ щыщадза щыгъэри.

«Пакт Рериха» зи фізшыгъэ мэлыжьыхьым и 15-м ар теб-Іуэхум ехъулІэныгъэшхуэ иІаш, гъахуэ хъуну къилъыташ. Абы зэрыхъунщи, апхуэдэхэм я бжыгъэм илъэс къэс къахохъуэ. Щэнхабзэм и махуэр нэхъ пасэжу гъэлъэпІэн щ адзащ - УрыехьэлІа Іуэхухэр щрагъэкІуэкІ 1985 гъэм щегъэжьауэ.

EN ANSIB MICANIS

Концертхэмрэ спектаклхэмгъэлъэгъуэныгъэхэмрэ лъэпкъхэм я щэнхабзэм я махуэхэмрэ, макъамэ, усэ пшыхьхэмрэ дерс зэlухахэмрэ, конференцхэмрэ лекцэхэмрэ - Урысеймрэ адрей къэралхэмрэ а махуэм ирихьэлlэу щрагъэ-кlуэкl lуэхухэм я нэхъ мащlэращ мыхэр. Къапщтэмэ, щэнхабзэм къызэщІеубыдэ цІыхуціэ зиіэм къигъэщіа псори. Апхуэдэу щыхъукlэ, жыгым и щхьэкІэр зыгъашхэ лъабжьэм хуэдэщ ар. Щэнхабээ гъащІэр зыхуэдэм куэдкІэ елъытащ езы нейпсо махуэр гъзувыныр икіи щіыналъэм игъуэтыну зэіузэпэ-

Ди гуапэ зэрыхъунщи, махуэ къэс щіэращіэ, ефіакіуэ зэпыт Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и шэнхабзэр нэхъыфІхэм хэббжэ хъунущ. Мыбы зэгуры-Іуэрэ зэдэ уэжу щопсэу лъэпкъ куэдым къахэкІа цІыхухэр, я хабзэкіэ, щэнхабзэкіэ, я зэфіэкікіэ зым адрейм щапхъэ трихыу.

Къэбэрдей-Балъкъэрым къалэхэмрэ къуажэхэмрэ щаухуэ е зыхуей щыхуагъазэ щэнхабзэмкІэ унэхэр, театрхэр, библиотекэхэр, музейхэр, гъуазджэхэмкІэ школхэр, апхуэдэуи ахэр зыхуей хьэпшыпхэмкіэ къызэрагъэпэщ. Махуэ къэс жыхуаlэу ди лъэпкъ театрхэм, артист цlэрыlуэхэм дагъэгуфlэ спектаклыщlэхэмкіэ, концерт гъэщіэгъуэнхэмкіэ. Ахэр псори зэхьэліар ди республикэм ис лъэпкъхэм я щэнхабзэ щІэинхэр хъумэнымрэ ціыхухэм я псэукіэр

егъэфІэкІуэнымрэщ.

БЛИЙ Даянэ.

Адыгэ Республикэм щІыхь зиІэ и сурэтыщІ, ХудожествэхэмкІэ Урысей академием и дипломат ГъукІэ Замудин и «Адыгэ къамыл» тхылъышхуэм лъэтеувэ щращіэкіащ Сэралъп Мадинэ и арт-центру Налшык дэтым. Тхылъыр къаІэрыхьэну хуейуэ дунейм къытехьэн ипэ и хэзылъхьахэм щІэныгъэлІыр щајущје пшыхь гуапет ар. Фигу къэдгъэкіыжынщи, мы нэхъапэјуэкіэ Замудин и Іэдакъэ къыщіэкіащ адыгэхэм я лъэпкъ гъуазджэр лъабжьэ зыхуэхъуа лэжьыгъэ зыбжанэ: «искусство адыгскои циновки» (1991), «Учимся играть на шичепшине» (2014), «Атлас черкесского (адыгского) шичепшине» (2016).

КЪАМЫЛЫМ (бжьамийм) теухуа лэжьыгъэрэ сурэту нэхъыбэ дыдэ къызэщІэзыубыдэ щІэнгъуазэ-къыдэкІыгъуэщ Замудин иджырей и ІэдакъэщІэкІыр. Абы итщ ижь-ижьыж лъандэрэ щыІэ къамылыр дунейм зэрытетам, щІэныгъэлІхэр зэрелэжьам, къамылапщэджэгуакІуэхэм, къамыл епщэкіэм, нобэрей гъащіэм ар къызэрыхэувэжам, нэгъуэщ1 куэдми ехьэлІа тхыгъэхэмрэ ахэр наlуэ пщызыщI сурэтхэмрэ. БзищкІэ (адыгэбзэкІэ, урысыбзэкІэ, инджылызыбзэкіэ) къыдэкіа тхылъым къызэщійкъуащ Гъукіэм и гуащізу илъэс 30-м къриубыдэр. Абы

Адыгэ къамылым и щІэнгъцазэ редактору елэжьащ филологие хэмрэ щІэныгъэхэм я докторхэу Гъут Іэдэмрэ Унэрокъуэ Раерэ, зэ-

дзэкlакіуэхэу Теувэж Фатіимэрэ Беренковэ Виалетэрэ, чэнджэщэгъуу Увыж Анзор, Щоджэн Жаннэщ.

«Адыгэ къамыл» тхылъыр къызэlуех Гъуазджэхэм я пэкіуэці 478-рэ мэхъу. тхыдэмкІэ Урысей институтым Санкт-петероург щІэныгъэрылажьэ нэхъыжь, искусствоведенэмкІэ кандидат Болэт Динарэ и пэублэ псалъэм. Зи Іэщіагъэмкіэ щіэныгъэшхуэ зыбгъэдэлъ бзылъхугъэм гупсэхуу и гугъу ищІащ ди лъэпкъым къыдэгъуэгурыкіуэ къамылым, бжьамийм и зэхэлъыкіэм, зэманкіэрэ абы иіа мыхьэнэм, нэгъуэщІхэми.

Тхылъым итщ сурэт 373-рэ. Абыхэм ящыщу 72-р къамыл гъэр зэрыиным, уасэшхуэ зэзэмылІэужьыгъуэхэм (удзым, жыгым, гъущІым, пластикым, н. къ. къыхэщІыкІахэм) я теплъэщ. Къамылапщэу 101-м, ахэр зыхэта гупу 50-м ехьэл а тхыгъэхэри къыщыбгъуэты-

Лэжьыгъэм и гуэдзэну къокІуэ XIX - XX лІэщІыгъуэхэм псэуа композиторхэмрэ макъамэрылажьэхэмрэ, этнограф-

зыплъыхьакІуэхэмрэ къамылкіэ ягъэзащіэ макъамэхэм хуатха нотэу 87-рэ, ижьижьыж лъандэрэ къэгъуэгурыкіуэ іэмэпсымэм ехьэліауэ сурэтыщІхэм ящІахэр езы Гъулэжьыгъэм и теплъэр, макетыр кіэ Замудин 1988 гъэм щезыщіар, ит сурэтхэм елэжьар гъэжьауэ ліыжьхэм яхуэзэурэ зэхуихьэсыжахэр, итхыжахэр. Псори зэхэту тхылъыр на-

Апхуэдэуи щІыгъущ «Антоломакъамэ гия черкесских (адыгских) на-ІэмэпсымэхэмкІэ и секторым и игрышей на камыле, 1949 - 2021» зи фІэщыгъэ CD-альбомыр. Абы тетщ къамылапщэ 32-м ягъэзащІэ макъамэу 207-рэ.

Сэралъп Мадинэ и арт-центрым мы тхылъым етІуанэу пшыхь шрашІэкІ. Япэм Замудин къеблагъэри, гъуазджэмрэ щэнхабзэмрэ я лэжьакІуэхэм, республикэм и къулыкъущ Іэхэм захуигъэзат тхылъым Іэ щІадзыну. «Ар къызыхэк ар лэжьырытехьэм къыхэкІыу си закъуэу сызэрыпэмылъэщынурат, - жеlэ Замудин. - Си гуапэ зэрыхъунщи, къыкъуэкlащ си мурадыр къыздэзыІыгъахэр, щіыпіэ іэджэм щыіэ іуэхущіапіэхэм, библиотекэхэм, ціыху щхьэхуэхэм щатхыкащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым ціыху 50-м іэ щіадзат тхылъми, къаІэрызгъэхьэжащ».

Къыхэбгъэщмэ, мы къыдэкІыгъуэр нэсащ Кембридж. Берлин, Баварием, Японием, нэгъуэщІ щІыпІэхэми.

Тхылъхэр зейхэм ща эщыхьэжа зэlущІэр я псалъэкІэ, макъамэкІэ нэгузыужь ящІащ шІэныгъэлІхэм, гъуазджэм и лэжьакІуэхэм, хьэрычэтыщІэхэм, къамылапщэхэм. ГъукІэ Замудин абы зыкърезыгъэхьэл ахэми и гуащ эр къэзылъытэхэми фІыщІэ яхуищІащ.

ГъукІэм и гуапэ хъуауэ къыхигъэщащ мылъкукІэ зыкъыщІэзыгъэкъуахэр. Апхуэдэхэщ, псалъэм папщІэ, хэхэс адыгэхэу Бажэ Нурсрэт, Нэгъуей Яшар, Едыдж Мэмэт сымэ, Ерджэнокъуэ (ХьэхъупащІэ) Ксеня, Адыгейм и Правительствэр, нэ-

гъуэщІхэри. Тхылъыр зыІэрыхьахэм дехъуэпсэн фіэкіа къытхуэнэжіакъым. Апхуэдиз къызэщІэзыкъуэ лэжьыгъэ зэман благъэм дунейм къызэрытемыхьэнур хьэкъщи, абы и уасэр хуагъэза сом мини 2,5-ракъым, атІэ уасэншэщ. Ар зи ІэдакъэщІэкІ ГъукІэ Замудин къызыхэкІа лъэпкъым иджыри илъэс куэдкІэ хуэузыншэну, хуэлэжьэну ди гуапэщ.

ИСТЭПАН Залинэ. Сурэтхэр Къарей Элинэ трихащ.

Мы махцэхэм

Мэлыжьыхьым и 16, щэбэт

◆Циркым и дунейпсо махуэщ

♦Макъым и дунейпсо махуэщ

♦ 1920 гъэм цІыхубэ милицэм и Налшык управленэр къызэрагъэпэщащ. **♦1934 гъэм** СССР-м и

Гъэзэщ ак і уэ комитет нэхъыщхьэм и унафэкІэ ягъэуващ «Совет Союзым и ЛІыхъужь» ціэ лъапіэр. Хэку зауэшхуэм къыщагъэлъэгъуа хахуагъэ къызэрымыкІуэхэм папщІэ ар къыхуагъэфэщащ ди лъэпкъэгъу куэдым - Адыгейми, Къэбэрдей-Балъкъэрми, Къэрэшей-Шэрджэсми я къуэ псэемыблэжхэм.

Дунейм и щытыкІэнур ·pogoda.yandex.ru» сайтым зэрйтымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 15 -17, жэщым градуси 6 - 8 щыхъунущ.

Мэлыжьыхьым и 17, *тхьэмахуэ*

♦Гемофилием (лъыр пцІэным пыщіа узыфэщ) и дунейпсо махуэщ

♦УФ-м Къэрал кІуэцІ Іуэхухэмкіэ и органхэмрэ къэрал кіуэціыдзэхэмрэ я ветеранхэм я махуэщ.

♦1927 гъэм къалъхуащ уэрэджы акіуэ, УФ-м щі ыхь зиІэ и артисткэ **КІуащ Верэ**. **♦ 1912 гъэм** къалъхуащ Социалист Лэжьыгъэм и ЛІы-

хъужь, РСФСР-м щыхь зиІэ и машинэухуэ Ахъуэхъу Анатолэ.

♦ 1955 гъэм къалъхуащ «Краснодарпроектстрой» lyэхущlапlэм и унафэщlу щыта, Краснодар крайм и Хабзэубзыху Зэхуэсым и депутат, УФ-м щІыхь зиІэ и ухуакіуэ **Тутэрыщ Батыр**бий.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уэфІу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 20 - 21-рэ, жэщым градуси 7 - 9 щыхъу-

Мэлыжьыхьым и 18, блыщхьэ

ФФэеплъхэмрэ тхыдэ мык едмехеіпыіш сіиг снеах дунейпсо махуэщ

♦Радиор фІыуэ зылъагъухэм, ар зэпкърылъхьэным дихьэххэм я дунейпсо махуэщ

♦1970 гъэм Балэ Мухьэдинрэ Къардэн Хьэсэнрэ «Мадинэ» япэ адыгэ оперэр ягъэуващ.

♦ 1953 гъэм къалъхуащ техникэ щІэныгъэхэм я доктор, КъБКъМУ-м и профессор Балъкъэр Руслан.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыў шышытынущ. Хуабэр махуэм градус 22 - 23-рэ, жэщым градус 11 12 щыхъунущ.

> Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэш.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

ЦІыхум и цІэр езым зыфІещыж. ANDIE ITCANDE

ЩІалэгъцэмрэ хъцапсэмрэ тэкъым, ауэ КъБКъУ-м егъэабы къыхэкІыу мы Іуэхур бийр драгъэхьэхмэ, ямыужэ-

Утыку зэрихьэр лъапэщи, къызэрикІыжыр напэщ, жеІэ адыгэм. ЦІыхур къызэращІэр и Іуэхущіафэрщ, и ціэ зэры-Іури и щэнхабзэрщ. Зи щІалэгъуэ дахэм дунейм и фІыгъуэ псори зыІэригъэхьэну щІохъуэпс, я нэхъ гугъури къигъэІурыщІэну хущІокъу. Псэм кърит лъэщагъыр къэзыгъэщІыр хъуапсэращи, абы хуэдэу къарууфіэ щыіэу фІэщ щІыгъуейщ. Арыххэуи, цІыхум и псэр къабзэмэ, зыхуеІэр дахагъэмэ, и хъуапсэм лъэкІынур къыпхуэмылъытэну инщ: абы и Іэужьыр щысэтехыпіэ хъунущ, ціыхущіыж лъагъуэ теувэнущ.

«СИ ІэнатІэкІэ сэ схуэдэ цІыхум сещхьэпэнщ, и гум дахагъэ гуэр щызгъэушынщ», жызыІэм гулъытэ хуэфащэщ, гъуэгу етыпхъэщ. Апхуэдэ гуращэ дахэ зиІэр щыныбжьыщІэм деж ущогуфІыкІ, лъэпкъым и псэр адэкіэ нэзыхьэсын зэрыщыІэм узэщІиІэтэу. Апхуэдэу игури и псэри щіэблэм иритауэ и Іэнатіэм пэрытщ Налшык къалэ дэт сабий гъэсапІэ №31-м и лэжьакіуэ, и утыку ихьэкіэрэ и ІуэхущІафэкІэ куэдым гурыхь ящыхъуа Ехъутэныдж Іэминэ.

Гъэсэныгъэ лэжьыгъэм зи фіэщу зезыта іэминэ піалъэ кІэщІым къриубыдэу методикэ къэхутэныгъэ зыбжанэ иригъэкІуэкІащ, языхэзми ІэнатІэр зэрыхуэныкъуэр ІупщІу къыхэщу. Нэхъ щізупщіз зыгъуэтахэм ящыщщ «Егъэджэныгъэм и лъэпкъ-щІыналъэ Іыхьэр и лъабжьэу зэхэгъэува, зи еджапІэ кІуэгъуэ мыхъуа сабийхэр хэкупсэу къэгъэтэджыным епха Іэмалхэмрэ хэкІыпІэхэмрэ» зи фІэщыгъэ методикэ лэжьыгъэ купщафіэр. Іуэху хъарениме дехести темперия испис хэгъэгупсо зэхьэзэхуэхэм я утыкум ирихьащ икІи мызэмытІзу къыщыхэжаныкІащ. Псалъэм къыдэкІуэу къыхэдгъэщынщи, Іэминэ и къэхутэныгъэр КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ и министерствэм ЕгъэджакІуэхэм я ІэщІагъэмрэ щІэныгъэмрэ щыхагъахъуэ и центрым и унафэщІым и къуэдзэ, психологие щІэныгъэхэм я кандидат Кравцовэ Фатіимэ и щіэныгъэ унафэщІу мыгувэу дунейм къытехьэнущ.

Зи Іэщіагъэм хуэіэижь гъэсакІуэр «Адыгэ псалъэ» газетым и хьэщІэщым къедгъэблагъэмэ, игъуэу къэтлъытащ.

- Іэминэ, фіыщіэ пхудощі укъызэрытхуеблэгъам пщІэ. Псом япэу ди газетеджэхэм нэІуасэ закъыхуэпщіамэ. къыхэпха ІэщІагъэм узэрыхуэкІуа щІыкІэм укъытхутепсэлъыхьамэ ди гуапэт.

сыкъыщыхъуа унагъуэм зыхилъхьэ щымыІэу къыдогъуэгурыкіуэ, си гуапэщ нобэ фи деж сыкъызэреблэгъар. Сэ сыкъыщалъхуари сыщеджари Къармэхьэблэщ, Лыхьхэ срапхъущ, Ехъутэныджхэ сахэсщ, Налшык къалэ сыщопсэу. Си адэ Мухьэмэд шофёрщ, си анэ Людэ егъэджакіуэщ, Къармэхьэблэ дэт, Къамбий Мухьэб и цІэр зезыхьэ курыт еджапіэм илъэс куэд щіауэ щолажьэ, щІэблэм адыгэбзэмрэ литературэмрэ яригъащІзу.

Ди анэр сыт щыгъуи хуейт, ІэщІагъэ къыщыхэсхкІэ, сабийхэм садэлэжьэным нэхъ тезгъэщІэну, а лэжьыгъэр къызэхъулІэну жиІэрт. Курыт еджапіэр къыщызухам, сыздыщіэтІысхьэнум тезубыдауэ щыт-

джакІуэхэр щагъэхьэзыр и колледжым Бжэ зэlухахэм я махуэ иригъэкІуэкІыу си анэм щызэхихым, абы дыплъэну сытригъэгушхуащ. СыздэкІуам слъэгъуамрэ зэхэсхамрэ гурыхь сщыхъури, колледжым социальнэ лэжьыгъэмкІэ и къудамэм сыщІэтІысхьащ. Диплом плъыжькіэ ар къэзухри, КъБКъУ-м си щІэныгъэм щыпысщащ, аспирантурэми сыкІуащ, университетми сыщылэжьэну къысхуихуащ.

Зи узыншагъэм сэкъат иІэ сабийхэм медицинэ икІи психологие дэІэпыкъуныгъэ щрат центрым илъэс зыбжанэкІэ сыщыващ. Мис а илъэсхэращ сэ къыщызгурыІуар сабийхэм гузыхэщІэныгъэу яІэр зэрыин дыдэр, ар къыбгурыІуэ къудеймэ, дунейм и щэху куэдым узэрылъэ Іэсынур. И гур етауэ си анэр зыбгъэдэт ІэщІагъэм сыхишэн папщІэ зэрызэлІэлІари, сызыхэта цІыкіухэм я жьауэ сызэрыщіэхуари зэхэплъхьэжмэ, си дуней лъагъукіэм зызэридзэкіащ, сабийхэм садэлэжьэну, абыхэм сахэтыну сыхуейуэ си гур пхъэр хъуащ. Налшык къалэ дэт 31-нэ сабий гъэсапІэм сызэрыуврэ илъэситхум нэблэгъащи, сыхущІегъуэжакъым.

Сфіэфіщ егъэджакіуэр е гъэсакіуэр а Іэнатіэм зэрыхэзэгъа щіыкіэр зэзгъэщіэ-

Дэтхэнэ цІыхуми къыхиха ІэщІагъэр игу дыхьэу щытын хэсхырт къыдалъхуа бээмкіэ хуейуэ къызолъытэ. ФІэфІу, хуэпабгъэу и лэжьапІэм кІуэм и насыпщ, махуэм кърихьэлІа лэжьыгъэм гупсэхугъуэ къритмэ, абыкІэ арэзы хъуауэ и унэ екІуэлІэжмэ, Тхьэр къетауэ аращ. Сыт хуэдэ лэжьыгъэми ехьэліауэ жызоіэ мыр. Ауэ сабийм пыща ІэнатІэр зыми хуэдэжкъым. Абы къыуитын хуей арэзыныгъэм къищынэмыщІауэ, жэуаплыныгъи хэлъыпхъэщ. Сабийм ухуэмыгумащІэмэ, ахэр балигъ хъууэ уи пІэ къызэриувэжынур зыхыумыщІэмэ, уахэмыхьэмэ нэхъыфІщ - уадэлэжьэфынукъым. Ар къэгъэнауэ, псори зэрыщыт дыдэм хуэдэу зыхэзыщІэ сабийхэм узыхагъэхьэнукъым.

Уегупсысмэ, сабийхэм уахэтыныр икІи гугъущ, икІи тыншщ. Гугъущ илъэситІ иримыкъуа нанум игу цІыкІур иумыуду, етІуанэуи-ещанэуи уи деж къытригъэзэжыну хуейуэ зэбгъэсэныр, цІыхур цІыху «Адыгэ псалъэ» газетыр шІыж есэныгъэ псори хэплъхьэныр. Адэшхуэ-анэшхуэм ягъафізу, адэ-анэм ябгъэдэсу дыгъуасэ унэм щіэса ціыху рыіуэн бзэкіэ ябгъэдэслъхьэцыкіўр зэй здэщымы а щыпІэм щашэкІэ, гузэрыдзэ иримыгъэщІыныр гъэсакІуэм и ращэр къызэхъулІауэ къыскъалэн нэхъыщхьэ дыдэщ. Зэ къыдэпхьэхрэ я гупэр къыпхуагъазэмэ, гъэсакІуэм и лэжьыгъэм нэхърэ нэхъ тынш щыІэкъым. ФІыуэ плъагъу къудеймэ, дауи, ІэщІагъэр. Арыххэуи, псалъэ гуапэ, хуабагъэ зыфіэмыфі щыіэкъым. Уи хуабэр зэралъэбгъэlэс хуэдизкІэ езыхэм яйри зыхэпщІэнущ.

· Сабийр хохъуэ, и зэхэщІыкіым зеужь, и щіыкіэми зе-

Пэж дыдэщ. Сабийр къыдэкІуэтеиху, нэхъыбэ къыгурыІуэ

мэхъу. Илъагъур къыбжиІэжыну, зэхихыр къыпхуиІуэтэжыну иужь ихьэ цІыкІум нэхъыби ибогъэщІэф. Сабийхэм я зэхэщІыкІым зебгъэубгъун папщІэ ебгъэкІуэкІ лэжьыгъэр апхуэдэ щіыкіэкіэ лъагъуэ зэрытехьэм, ауэрэ гъуэгушхуэм зэрыхуэкІуэжым гу лъыботэ. Пэжщ, зэманышхуэ ехь, къаруи токІуадэ, ауэ къыщохъулІэм деж ущогуфіыкіыж.

- Іэминэ, гъэсэныгъэм хыхьэ лъэпкъ-щІыналъэ Іыхьэр ІэнатІэм къыщыгъэсэбэпын хуейщ, ауэ абы ехьэліа лэжьыгъэ шэщіа куэд тлъагъуу пхужыІэнукъым. Уэ мы Іуэхум хуэгъэзауэ лэжьыгъэхэр уиІэщ.

- Си анэм куэдрэ жиlэу зэгупсысэ, щалъхуа хэкумкІэ гумащІэ цІыхур нэгъэсауэ хэкъызэрыпхуэгъэтэкупсэу джынур. ЦІыхур ціыху щІыжщ, жаІэ. Си анэм апхуэдизу гугъу зригъэхьу сабийхэм ябгъэдилъхьэ лъэпкъ щІэныгъэм и жьауэ сэри къыстридзауэ къыщІэкІынущ. Сызыхэт цІыкіухэм я бзэкіэ сащепсалъэм деж нэхъыбэ зэрагурызгъэ-Іуэфым, я гур утІыпща, нэхъ жан зэрыхъум гу лъызмытэу къэнакъым. Аращ сэри «Егъэджэныгъэм и лъэпкъ-щІыналъэ Іыхьэр и лъабжьэу зэхэгъзува, зи еджапіз кіуэгъуз мыхъуа сабийхэр хэкупсэу къэгъэтэджыным епха Іэмалхэмрэ хэкІыпІэхэмрэ» зыфІэсща Іуэхугъуэм зеспщытыныр къызыхэкІари. Мыр методикэ Іэмалу къапштэмэ, сабийм и зыужьыныгъэм хүэгъэзауэ пхүэмыщіэн зэрыщымыіэр си фіэщ проектыр зытеухуари арат - цІыкІухэр зыщыщ къуажэм, Брамтэ жылэкІэ зэджэм, и тхыдэм щыгъэгъуэзэнырт, и къекlуэкІыкІар абыхэм къазэрыгу-

нырт. Иджыпсту согупсысри, си гущохъу. ЕзгъэкІуэкІа методикэ лэжьыгъэм ипкъ иткІэ къыхэслъхьа лэжьыгъэр ІыхьитІу зэхэтт: бзэрэ тхыдэу. Япэ Іыхьэм сабийхэм я бзэр едгъэщІэну дызыхуей текстхэм «хуэткъутащ». Хуабжьу дыхуейт цІыкІухэм усэхэр, уэрэдхэр, жыІэгъуэхэр шэрыуэу, зэхэщІыкІыгъуэу къапсэлъыну, абы къыщымыувыІэу, къажьэдэкіым къикіыр къагуры-Іуэу щытыну - абы піалъэ кіыхькІэ дытелэжьащ. Ди сабий гъэадыгэбзэкІи. балъкъэрыбзэкІи, урысыбзэкІи зэдгъэпэщащ. Абы иужькІэ цІыкІухэр «Вольный Аул» щІыжаІэм, абы ублапІэ хуэхъуам, адыгэбзэкІэ абы Брамтэкіэ зэреджэм теухуауэ тхыдэ дерс мащІэхэр къахузэдгъэпэщащ. Ди насып кърихьэкІри, сабийхэм къедгъэпсэлъылІащ КъБР-м и Лъэпкъ музейм и ІэщІагъэлІ, тхыдэ щІэныгъэхэмкІэ кандидат Ехъутэныдж Хьэсэн. Абы хузэфіэкіащ псалъэм фащэ щитіагъэу, жиіэр нэрылъагъу тыр сүмехеіпминатизты сыхт кІухэм ябгъэдилъхьэн, къуажэм къыдэкіа ціыху ціэрыіуэхэм я гъащІэм узыІэпишэу яхутепсэлъыхьын, цІыкІухэр зэсэжагъэххэ щІыпІэхэм нэхъ пасэу яІэу щыта фІэщыгъэхэм щигъэгъуэзэн.

Уи ІэщІагъэр гум дыхьэмэ, зэрыхэбгъэхъуэузыІэпешэ, ным яужь уиту уролажьэ. Сыт хуэдэ лэжьыгъэ абыхэм ядебгъэкІуэкІми, сабийхэм бгъэдыхьэкІэ зэхуэмыдэхэр къахуэбгъуэтын хуейщ. Лэжьыгъэм лъэпкъымрэ щІыналъэмрэ епха щІэныгъэу хэплъхьэр зэи мащІэ хъунукъым. БжэкІэ зэгъэщІэныр, къэзыухъуреихь дунейм хэгъуэзэныр, урысыбзэм къабзэу ирипсалъэу егъэсэныр къэув къалэнхэм ящыщщ, ауэ хьэкъыу спхыкІащ абыхэм анэдэлъхубзэмрэ лъэпкъ хабзэхэмкІэ есэныгъэ яІэу къэгъэтэджын пщэрылъыр зымащІэкІи япебдзых зэрымыхъунур.

Мыбдеж къыщыхэзгъэщыну сыхуейт гупыж тщІауэ дызыпэрыт Іуэхур ди унафэщІхэм къызэрыддаІыгъыр, уеблэмэ жэрдэмыщІэхэр къытхалъхьэу, гупсысэщІэхэмкІэ къыддэгуашэу зэрыщытыр. Ди Іэнатіэр къыддагъэпсынщізу дэ къытщхьэщытщ ди унафэщ1 Пщыгъусэ Жаннэрэ абы и къуэдзэ Шыгъушэ Хьэлимэтрэ.

- Сабийм уащыхэткіэ, ебгъэщІэну узыхуейр зы Іуэхущ, езыхэр зыхуе!эр нэгъуэщіщ. Иджырей ныбжьыщІэхэр сыт хуэдэ, Іэминэ?

- Иджырей сабийхэм я нэІэ зым тету, я гулъытэр зым теубыдауэ зэи пхущыгъэтынукъым. Ахэр щІэщыгъуэщІщ, зы ІэнатІэм еубыдылІауэ куэдрэ пхуэІыгъыркъым. Зы джэгукіэм дихьэхащ щыжыпіэм, нэгъуэщ джэгуалъэхэм епхъуэхъуащ. Япэу къыхэслъхьа нущ, абы дихьэха уи гугъэурэ, ари къагъэнэнурэ щІэм зра- лъагъу цІыху зэхущытыкІэрщ пшытынуш. цІыкІум деж сабийм шыІэныгъэу, теубыдагъэу хэлъыр мащІэщ. Мы щытыкІэр зэтес зышІынур зы Іуэхущ - гуп лэжьыгъэрщ. Сабийр зэпхъуэ джэгуалъэр псалъэк і экъебгъэцІыхуу, цІыкІухэр зэхэпшэрэ зэдэджэгуу бгъасэ хъунущ.

Нэхъ пасэм сабийхэр зэрыджэгу хьэпшыпхэр гъуэтыгъуейуэ щытащ. Ахэр щызыІэрагъэхьэкІи, сабийхэр абыхэм яхуэсакъырт, яхъумэрт. Иджы псори гъуэтыгъуафІэщи, джэгуалъэр къэзыщэху адэ-анэми къызыхуащэху сабийми абы мыхьэнэ иратыркъым, зэхъуапсэу хъуар Іэрохьэри, пщІэ хуищІыркъым. Зыр къутэмэ, нэгъуэщ и піэ зэриувэнур ещіэ. Ауэ, гу зылъыстаращи, зэрысапіэм къекіуаліэхэр лъэпкъ джэгу хьэпшыпхэм езы адэзэмылізужьыгъуэхэм ящыщщ, анэр ириджэгу хуэдэурэ са-

гъуу, фэ ираплъу мэхъу.

Сыт хуэдэ зэмани сабийм и Іуэхур Гуэхущ. Ауэ иджырейхэр зыгуэрым дебгъэхьэхыныр, къэбгъэдэІуэныр нэхъ гугъу мыхъуауэ піэрэ, жызоіэ. ЩІэгугъури жысІэнщ. щхьэм изолъытри, дэ адэанэми, адэшхуэ-анэшхуэми, хьэблэм дэс нэхъыжьхэми нэхъ ткІийуэ даІыгът, къыдэпсалъэмэ, зы ущииныгъэ е гъэсэныгъэ гуэр зыхэлъ къыджаІэрт. Абы къыхэкІкІэ, сабийр куэдкІэ нэхъ гъэсауэ, гулъытэ иІэу, зэгъэзахуэ хэлъу къэхъурт. Абы фІы дыдэу ищІэрт хъунумрэ мыхъунумрэ, екlумрэ емыкlумрэ. ТкІиягъыр гъэсэныгъэм щымылейуэ къысщохъу. Ауэ щыІэщ апхуэдэ бгъэдыхьэкІэмкІэ арэзы мыхъу адэанэхэр. Я быным «щыуагъэ пщІащ» жраІэу ядэркъым. Бетэмал, нэхъыжь псалъэхэмрэ ущиехэмрэ я сэбэпу сабийм къекІыр къагурыІуэу щытамэ...

- Дунейри нэгъуэщІ хъуащ, шэч хэмылъу.

Аращ, иджыпсту ди гъацІэр къыпхуэмыцІыхужыну куэдкІэ зихъуэжащ. Япэ дыдэу зи гугъу щІыпхъэри цІыкІуи ини малъхъэдисым хуэдэу зыщІэзышэ технологиерщ. Зы лъэныкъуэкІэ щхьэпэми, щхьэрыутІыпщ щыхъум деж, я ягъэшхуэ къокІ абы. Адэ-анэ куэдым къагурыІуэркъым Интернетыр сабийм зэран зэрыхуэхъур. ЯпэщІыкІэ сабийр таурыхъ еплъурэ къожьэ, адэкІэ зым адрейр къыкІэлъыкІуэу сытми еплъу хуожьэ. Абы сабийр итхьэкъуа нэужь, нэгъуэщІ къыфІэмыІуэхуж мэхъу. Ар хуабжьу гъэсэныгъэми узыншагъэми я зэранщ.

Пэжщ, телевиденэри Интернетри ди гъащІэм пхухэмыдзыжыну хэухуэна хъуащ. Ауэ сытми я щхьэ Іуэху щыІэщ - ар гъэсэныгъэращ. Быным и япэ лъэбакъуэхэр къыщежьэр унагъуэращи, сытми мардэ иІэу зэрыщытым теухуа гупсысэр хэлъхьэн хуейщ. Абы щыщщ Интернетри.

Абы къищынэмыщІауэ, нэгъуэщІ «интернет» лІэужьыгъуи щыІэщ. Ар унагъуэм исхэм я зэхущытыкІэрщ: зэрызэпсалъэм, зэрызэдэІэпыкъум, зым жиІэм адрейр зэрыпэджэжым мыхьэнэшхүэ яІэщ, абы хүэсакъыни хуейщ. Абдеж щихихьэр.

НэгъуэщІ зы Іуэхуи къыхэзгъэщыну сыхуейт. Гъэсэныгъэм щыщщ сабийр и бзэкІэ псэлъэфу егъэсэныр. Адыгэ унагъуэм исхэр адыгэбзэкІэ зэпсэлъэныр я хьэкъщ. Быным адыгэбзэкІэ уемыпсалъэмэ, дэнэ абы и бзэр щызригъэщІэнур, сыт хуэдэ псэлъэкІэ абы иІэнур? Сигу къоуэ и адэри, и анэри адыгэу, адыгэбээ зымыщІэ сабий къыщытхуашэм деж. Аращи, дунейр нэгъуэщ1 хъуащ, жытlэми, зызымы-хъуэж щыlэщ: цlыхугъэм и джэлэсыр а зэрыщытщ, гъэсэныгъэм и пкъощІэсэхэри а зэрытщІэщ. Дэ къытхуэнэжыр ди лэжьыгъэм и мардэм дытетынырщ.

Епсэлъар

ТАБЫЩ Муратщ.

Іуэтэжым щыщ пычыгъуэ

АПХУЭДИЗ зэманкіэ щыіар пэж, хьэмэрэ нэхъыбэж?! Ар къыбжиІэфынуи зыгуэр щыІэ?!

Пщэдджыжь пшэплъыр къыщищІым піащі у къыщыльэтынурэ хъэлат тіорысэ цІыкІур зыщидзэнут.

КъагъэувыІэнкІэ шынэу, кІэлындор кІыхьым ирижэнурэ, сымаджэщым къызэрыкІуэ гъуэгур щыплъагъу щхьэгъубжэм кІэрыувэнут. Сыт хуэдизрэ щымытми, зыпэплъэр къакІуэртэкъым. Щхьэгъубжэм къыбгъэдэт жыгыжьым, емызэшыжу щхьэщэ къыхуищ хуэдэ, къытест къуаргъ хужь-фіыціафэшхуэр. ЖэщкІэ зэгъэжу, нэхущым къэлъэтэжми, хэтыт зыщІэр...

- Аргуэру уи закъуэщ... адрей фІыуэ сыкъэзылъагъуу щытахэр дэнэ щыІэ, къысхуэмеижу ара? - уэру нэкlум къежэх нэпсыр хъэлат Іэщхьэмкіэ илъэщІурэ хъыджэбз цІыкІур къуаргъым епсалъэрт. Гъэм и зэманыр къызэрищІэр пщІантІэшхуэм дэт жыгхэм зэрызахъуэжымкІэт. Уэс къесу пщІантІэхэр хужь щыхъум и деж къэмыувыІэжыфу зэщыджэрт, зы пщэдджыжьи димыгъэкІыу а щхьэгъубжэм кІэрытт дэплъу.

Гъатхэр къэсу, пщІащэхэм ятелъ уэсыр къежэбзэхыжу щилъагъукІэ, и Іэгу ціыкіухэр зэтригъауэу гуфіэрт, мис иджы къэкІуэнхэщ, сыкъагъуэтынхэщ,

- Шхьэгъубжэм къыкІэрыкІ, ныкъуэделэ, зыри къыпхуейкъым, уэ зыри уи-Іэкъым, уэ уделэщ, - жиІэурэ гъэсакІуэалунар вубеждинах мис шишк мех пщэпкъкІэ къыІуилъэфыжырт. Апхуэдизу ар сабийм щІыхуэлъэр езы дыдэми ищі эжу къыщі экіынтэкъым.
- Шхэ, ныкъуэделэ! ирегух стІолым бгъэдэт шэнтхэм ящыщ зым. Нэпс пщтырыр уэру зыхэткІуэ хьэнтхъупс упщІыІужар зэІещІэри хъыджэбз цІы-
- Щхьэ умышхэрэ, ныкъуэделэ, мыри уигу иримыхьу ара? - жиІэурэ ещхьэ-

Фалъэр къищтэри, хъыджэбз цІыкІур къэтэджащ. СтІолым бгъэдэс сабийхэр адэкІэ къэхъунум пэплъэу шхэныр зэпагъэуащ. Хьэнтхъупсыр къыщхьэщытым трикІэну зыщишэщІым, езым и щхьэцым къыхэжу хикІэжащ.

- НакІуэт, накІуэт, ныкъуэделэ, куэд щауэ уэ абы ущасыжатэкъым, - иралъэфэжьащ хъыджэбз цІыкІур.
- Сыхуейкъым, афІэкІа абы сыкІуэну, дяпэкіэ апхуэдэу сщіэжынкъым, псори сшхынщ, - гъуэгыурэ хъыджэбз цІыкІур лъаІуэрт, и къару мащІэр хилъхьарэ, бжэблыкъыр имыутІыпщу.
- Къэхъуар сыт, щхьэ фызэрызехьэрэ? - къыІухьащ сымаджэщым и щысакъым. Къащтэ мыдэ, шыплІэмкІэ унафэщІыр, лэжьакІуэхэм цІыхубзитІ и гъусэу.
- Схуэшхэркъым, игу ирихьыркъым еттар, аргуэру къытехьащ, - же э гъэ-
- Сшхынущ, дяпэкІэ, псори сшхынущ. ауэ, кхъыІэ абы сыщІэвмыдзэ, ар щІыІэщ, дзыгъуэхэми сащошынэ, - зэ зым, зэ адрейм бгъэдыхьэурэ лъаlуэрт зэщыджэу гъы хъыджэбз цІыкІур.
- Хъунщ, зыми зыщІыпІи уишэнукъым, тІыси шхэ, - къыжреІэ нэхъыщхьэм.
- Хъунці, хъунці, псори сціхынуці, сигу иримыхьми Іуэхукъым, псори сшхынщ,хъыджэбз цІыкІум и нэпсхэр зэпилъэщІыхьыжри, шхэуэ щІидзащ.

ГъэсакІуэр унафэщІым деж щІишэу къепсэлъа нэужь нэхъыфІыІуэ къыхуэхъуат. Ауэ, итІани, ныкъуэделэкІэ къеджэныр зыми щыщу къилъытэртэкъым.

ПщэдджыжькІэрэ пхъэнкІийр дэзыш шыгур къыщыкІуэри къыщыувыІэри хъыджэбз цІыкІум зригъэщІат, къыхуэмыгъуэтыр гум зэрыбгъэдыхьэну Іэмалырт. ИтІанэ, сымаджэщым щылажьэхэм ямылъагъуу зы бадзэ щылъатэ къэхъурэт?! Дауэ мыхъуми, кІэлындорым кърикІуэ дохутыр гупым я къуагъым зыкъуигъапщкІуэри къыщІэкІыфащ. Шыгухум шхуэмылакІэр зэригъэзэхуэжыху, пхъэнкІийр зэлъы-Іуитхъури хэпщхьащ.

Шыгур здэкІуэнум нэсри, белхьэкхъуафэмкІэ пхъэнкІийр ирикІуту щыщІидзэм, зыгуэр къэщэІуащ. ЯпэщІы-

КІЭБЫШЭ Лилэ

Илъэс 50-кІэ сымаджэщым

кІэ хъыджэбз цІыкІур лІауэ игугъащ. АрщхьэкІэ къехьэлъэкІыпэурэ и нэр къызэтрихри, мамэ деж кіуэжыну зэрыхуейр ерагъыу къыдришеящ.

- Е гъуэгу махуэрэ, мыр дауэ, дэни укъикla? - Хуэсакъыпэурэ пхъэнкlийм къыхихри и щхьэр къиІэтащ.
- Ди деж сышэж, кхъыІэ, адэкІэ нэгъуэщІ хужымыІэу хъыджэбз цІыкІур щэху хъуащ.
- КъызгурыІуащ, си хъыджэбз цІыкІу, си шхьэр хэслъхьамэ усшэжынщ, ауэ дэнэми жы Іэ закъуэ. И щхьэр игъэкІэрахъуэри, щэху дыдэу «сщІэркъым», жиlащ.
- Шху къыздэсщтауэ зэрысІыгъыр сщыгъупщэжат, сыгузавэри. Апхуэдизрэ пхъэнкІийм и мэмкІэ бэуа тхьэмыщкіэ ціыкіур мыбы нэхъыфі уищіыжын хуейщ...

Шхум иригъэфэну хъыджэбз цІыкІум и щхьэр къыщиІэтым, губжьауэ шу гуэр къэсри, бэлэрыгъауэ щыт шыгухур чнутІымкІэ къызэприхулэкІащ.

- Мыр щхьэ къыдэпша, апхуэдэ Іуэху блэжь зэрымыхъунур умыщІзу арат?! етІуанэу къеуэну зыкъыщытришащІэм, чнутІыр къытрихри, шым къридзыхащ.
- Мыбы зыкІи уи Іуэху хэлъкъым, пхъэнкІийм зыгуэр хэсу пІэрэ, жысІэу сеплъын хуейуэ арат?! Мыр сабийщ, балигъыу щытамэ зыгуэрт. Къыпыпхынур сыт? Псэууэ къызэрынари гъэщІэгъуэнщ, апхуэдиз пхъэнкІийм и мэр дауи хуэшэча?

Лым нэхъ щабэ зыкъищауэ: «Бэлыхьу абы узыхидзэфынум сыт хэпщыкірэ? Цыкіу щхьэкіэ блэ уэнщ, и анэм и пшэм лэныстэ хијури игъэлјауэ

- Дунейр къызэриухуэрэ Іэджэми Іэджэ жаІэ, а псор, пэжу щытамэ, щІылъэм зигъэзэнти! ИгъащІэкІэ апхуэдэ Іуэху абы имылэжьыфынурат.
- Сэ зауэм сыІутащ, куэди слъэгъуащ, куэди си нэгу щІэкІащ, зыри згъэщІэгъуэжыфыркъым. Бзаджэм къуищІэфынуми жиІэфынуми сыщыгъуазэщ. Уэ, дауи, жаІэ псор уи фІэщ хъууэ телефон убгъэдэсауэ къыщІэкІынщ. Вы гъэшхам ухуэдэщи, псори уи сэфэтым къегъэлъагъуэ.
- Зауэм сыщымы ами, Туэхүншэү сыящыщ схьыжынщ.
  - Сэ къэсшащи, сэ сшэжынщ.

зэныкъуэкъуху хъыджэбз ЛІитІыр

нэхъ къызэрыгъуэтыжауэ, щІэпхъуэжащ. Джалэм къэтэджыжурэ гъунэгъуу къыщыт мэзым щІэлъэдащ ар.

- Дэнэ кіуа, зыщіыпіэ кіуэфыну апхуэдэ къаруи дэнэ...
- Уэлэхьи, бэлыхь хэмыкІыжым дыхэхуакіэ! - зэрызэщыхьари ящыгъупщэжауэ лІитІыр зэплъыжащ.
- ТщІзуз щытамз и цізмкіз деджэурз къэтлъыхъуэжынтэкъэ?
- АбыкІэ къэбгъуэтыжыну щыст жи!
- Уэлэхьи, дымыгъуэтмэ, хьэкІэкхъуэкІэм мэзым щІашхыхьынумэ, здэкІуэнури здигъэзэнури ищІэркъым.
- Зэпытыр къыхуэкІуэми, дэ бэлыхь дыхэмыхуащэрэт.
- Уэ гъумыщІэм уи гур мыпхуэдиз фІэкІа мыхъуу сигугъакъым, - жиІащ шыгухум, и Іэпхъуамбэ жьакІэр адрейм иригъэлъагъуурэ.
- Къытпэплъэм ущыгъуазэкъыми, зыбогъэхъыжьэ! Сэ ар зыхуэдэр слъэгъуащи, сегъэдзыхэ!
- Сабий тхьэмыщкіэм Тхьэм гущіэгъу къыхуищ!!
- Зэпытыр къыхукІуэ! Нэхъ жыжьэ дыхэгъэхьи, дыгъэлъыхъуэ.
- Уемыбг, армырами, балигъым хуэмыхьын хьэзабыр сабийм и пщэм къыдэхуащ. Апхуэдэ бэлыхь хэзыдза гуэныхьщ ак Іуэм Тхьэш хуэм къыпигъаплъэр..
- ФызэфІэмынэ, жыжьэ ІумыкІа хъыджэбз цІыкІур пабжьэм къыхэкІыжащ.
- Еплъыт мыбы, еплъыт, уэр щхьэкІэ дэ... хъыджэбз цІыкІум еуэну зытрешащІэ.
- Щыгъэтыт иджы, щІалэ, къызэрыдгъуэтыжам ущыгуфІыкІыным и пІэкіэ... Итіанэ, мыр езыр къэкіуэжащ, шыгухур гуф ауэ хъыджэбз ц ык ум Іэпліэ хуищіырт.
  - Мыщэжьхэм сашхынут, аратэкъэ?
- Арат, си хъыджэбз цІыкІу, арат. Уэ упсэун хуейщ. Умыгузавэ икій умынэщхъей, гъащІэр и пІэм иткъым, зехъуэж, уи Іуэхур фІы дыдэ мыхъужмэ, еплъ уэ! - гъыурэ и щхьэм Іэ дилъэрт.
- Пэжкъэ, мамэ сыкъигъуэтыжынщ,
- Пэжщ, пэжщ, си тІасэ, абы зыкІи шэч къытумыхьэ! Уи къуажэр дэнэ?
- СщІэркъым.
- Уи анэм и цІэр пщІэжыркъэ?
- СщІэжыркъым. Сызэреджэр ма-

- цІыкІур гум къепщыхри, и къару тІэкІури мэт. Іэджэ щІауэ сэ мобы сыщыІэщ.
  - Апхуэдэ үпшТэхэр мыбы иритыну зыри хуиткъым, етІуанэу, дызэрыгувам щхьэкІэ мылицэхэр ди лъыхъуакІуэ кърагъэжьэну къыщІэкІынщ.
  - Хъунщ-тІэ, дывгъэкІуэж. Сэ мамэ сыкъигъуэтыжынщ, пэжкъэ, Іэмал имыІ эу сыкъигъуэтыжынщ. Уэ апхуэдэу жыпІэркъэ? - Шыгухум и пщэм зришэкlayэ хъыджэбз цlыкlyр гъуэгырт.

- НэхъыфІщ, нэхъыфІщ, си хъыджэбз цІыкІу. Зэи умыгъ, укъызатыну щытамэ, ди деж ущыІэпэну усшэнт.

- Хьэўэ, сыхуейкъым. Сэ си мамэ сежьэнущ. Ар сытым хуэдэу мамэфІт, Зыгуэр, мыр уи мамэщ, жари сагъэлъэгъуати, ар си мамэкъым, сыхуейкъым жысlэри сыгъат. «Уи мамэщ, уи мамэщ» жызыlам сыбгъэдыхьэри, и Іэм седзэкъащ, - нэпсыр щіилъэщІыкІыу мэдыхьэшх хъыджэбз цІы-
- Умыгузавэ, Іэмал имыІэу уи мамэм укъигъуэтыжынщ, - шыхэр игъэпlащlэу яхэуэрт шыгухур, къакІэлъыжэнІакІэ шынэу.

Апхуэдэу гугъуехьрэ пудыныгъэкІэ гъэнщІа сабиигъуэр кІыхьлІыхьу. гугъусыгъу дыдэу къызэринэкІри, щІалэгъуэ ныбжьым хъыджэбз цІыкІур хыхьащ.

«Ей, мыдэ къакіуэт, ей модэ кіуэт» щыжаІэм и деж «Сэ мамэ къызэрызэджэр Аминатт», щыжиІэкІэ, псори КЪЫЩЫДЫХЬЭШХ МЫХЪУМЭ, ЗЫРИ КЪЫщимыкІым, ари щыгъупщэжри, «ейм» есэжат.

Аминэ хъыджэбз дахэ къищІыкІат. ГъэщІэгъуэнырати, и щхьэр Іэтауэ, пагагъэ гуэри хэлъу щытт. Зэгуэр шыгухум ирита псалъэр и гум къинауэ илъу арами хэт ищ энт! Гъыну хуейуэ тэмакъым къыщыщІэгъуалъхьэм деж, псори ирикъухырти, и гукъыдэжыр къызэриІэтыжыным хэтт. Акъылыр зэмыкіуэкіыу адэкіи псэун папщіэ, ліыгъэ зыхилъхьэу гъащІэм пэщІэтыфын зэрыхуейр Аминэ къыгурыІуати, къикІуэтын мурад иІэтэкъым. Гъуэлъыжа иужькІэ и унагъуэр, и адэ-анэр и нэгум къыщІигъэхьэжыну сыт хуэдизрэ иужь имытами, Іуэхур хузэгъэзахуэртэкъым. Ар пэжкъым, сэ сыделэкъым, си анэм и пщэм лэныстэ хэсlуу згъэлlари, апхуэдэу сышынагъуэри пэжкъым. Сыт хуэдиз и нэгум къыщ игъэхьэжыну хэмытми, псори пшагъуэм хэкlуэдэжырт. И Іуэхур къызэрекіуэкіар къыжраіэну зыщыгугъхэм еупщіу къыхуадэртэкъым, афіэкіа абы темыпсэлъыхьыну къыщІэгубжьэ мыхъумэ. «Уэ уныкъуэделэщ, уделэ дыдэкъым, и зэхуэдитІ делэщ. Ар зэи зыщумыгъэгъупщэ! ИтІанэ, уэ хэти букІыфынущ, уи анэр букіащ, - арат сыт щыгъуи сымаджэщым щыІэху щызэхихар. Ар къызэрыхъуар дауэ, ар пэж, и щхьэр злихьынур имышТэу къеныкъуэкъурт ауэ мастэкІэ гупсысэр щхьэщамыхун щхьэкІэ узыр зыхуигъэшэчу щыщысыр нэхъыбэт.

ПщэдджыжькІэрэ Аминэ щхьэгъубжэм щыкіэрыт зэманыр зэзыгъэщіа зы щалэ ищхьэ къатым и щхьэгъубжэм къыдэплъурэ къыхуэгуфІэрт. КъыхуэгуфІэу дунейм зыгуэр зэрытетыр хъыджэбзым и гуапэу, езыри щыгуфІыкІыжырт. МахуэкІэ щІалэхэмрэ хъыджэбзхэмрэ щхьэхуэу къыщІашырти, гъущІ хъарым иту хьэуа къабзэкІэ ягъэбауэхэрт. Зыбгъэдыхьэнуи зэпсэлъэнуи хуимыту щыщІагъэкІкІэ, Аминэрэ щ алэмрэ дохутырхэр щатеплъэкъукІ дакъикъэ зытІущри яхурикъурт, нэкІэ зэгуэпэну. Нэхъыбэ къазэрылъымысынур ящІэрти, насып ину къащыхъуу щызэрылъагъуну зэманым къахуэмыгъэсу пэплъэхэрт.

ЦІыхухэм я гущІэгъумрэ хьэлэлагъымрэ зэхуэдэу щытауэ хэт жиlэфын?!

Дифі догъэлъапіэ

Адыгэшым и къежьапІзмрэ и нобэмрэ

Адыгэхэр фіыкіэ мы дунейм теіуарэ ящымыгъупщэжауэ щытмэ, ар зи фІыщІэр езы адыгэхэм я закъуэкъым, абыкіэ фіыщіэшхуэ иіэщ адыгэшым, адыгэ шум. Ди блэкіам уриплъэжмэ, щіыпіэ жыжьэ щыпсэу лъэпкъхэр, нэхъ ди гъунэгъухэри «шыфі» хуеймэ, «адыгэш» лъыхъуэрт. Апхуэдэу, уанэу щыІэм я нэхъыфІу ялъытэм «адыгэ уанэ», шууей нэхъ Іэкіуэлъакіуэ дыдэм шхьэкіи «адыгэм хуэдэу шым тесщ» жаlэрт. Мы псэлъафэхэр хэтщ балъкъэр-къэрэшейхэми, осетинхэми, шэшэнхэми, сонэхэми, къэжэрхэми, тыркухэми, урысхэми, нэгъуэщІ куэдми я бзэм.

МЫ ЩІЫПІЭ телъыджэм и цІэр Иналщ. Мыбы сытым дежи шы къыщагъэхъуу щытащ икІи Кавказ псом зы къуапэ щыІэкъым шы гъэхъунымкІэ Инал пащіу щыта. Ар къызыхэкіри мырат: Инал щІыпІэр лъагэ дыдэщ - километр мини 3-м щ егъу. Мыпхуэдэ лъагапІэм и псым къаруушхуэ хэлъщ, и удзым къэуат щІэлъщ, и хьэуари къызэрымыкІуэу къабзэщ. А псом къищынэмыщіа, мы щіыпіэм къыщыхъуа шыр адрейхэм нэхърэ куэдкіэ нэхъ губзыгъэщ. Ар къыхокі губгъуэм къыщыхъуа шыр шынагъуэ куэдым зэрырихьэл эм. Псом япэрауэ, дыгъужым е мыщэм. Апхуэдэхэм деж шыр мэгупсысэ, абыхэм дауэ яІэщІэкІа хъунуми, дауэ япэлъэщынуми, зихъумэжы-

щІыпІэм ущыпсэуну гугъущ. Апхуэдэ гугъуехьхэм еса, ар зышэчыф шым и Іэпкълъэпкъым фІыуэ зеузэщІри, ямылейуэ бэшэч мэхъу.

Тхьэмахуэ къэс мы щІыпІэхэм дыкъакіуэурэ, шым я псэукіэр, я зэхэтыкіэр, здэщы эхэр зыдогъэлъагъу. Зэрыгуры-Іуэгъуэщи, ахэр жэщи махуи губгъуэм итщ, мэхъуакіуэри. Дэ абыхэм я псэукіэм зыкіи дызэрыхэмыіэбэным иужь дитщ. Сыту жыпіэмэ, ціыхур абыхэм яхэмы Гэбэу щыпсэуа зэман жыжьэм ещхьу, хуиту догъэпсэу. Дэри гъатхэр къызэрихьэу Инал дыкъокІуэри, шыхэм я щытыкіэм, зэхэтыкіэм дакіэльопль, щэхуу дохъумэ. Апхуэдэурэ мы щІы-пІэхэм мази 8 - 9 щыдогъакіуэ, ауэ, зэрыжытіащи, шыхэм я гъащіэм зыкіи дызэрыхэмыІэбэным дыхущІокъу.

Адыгэхэм шым и ныбжыр илъэси 5 -6-м нэмысауэ ягъасэу я хабзакъым. Іэмал имыІэу, а ныбжым нэсыху шыхэр мы губгъуэм итын хуейт. Псыр - псэщ, жаlэ. Ар пэжщ. Псым къару къует, мыухыжынщ. Мыухыжынми и нэщэнэщ. Илъэситху-хыкІэ шыхэр шхьэхуиту губгъуэм щиткІэ, дауи, псым пэгъунэгъут Іэпкълъэпкъкіи псэкіи. Мы щіыпіэ хьэлэмэтым щыхъуэкІуа, псы къабзэхэм зыщызыгъэпскіа, ар хуиту изыфа шым къыхохьэ къурш удзым и къарур, псым и ІэфІагъыр, и лъэщагъыр.

Шыхъуэхэмрэ мэлыхъуэхэмрэ иджыри зы дэІэпыкъуэгъу яІэщ - хьэхэр. Нэхъ тэмэму жыпІэмэ, мэлыхъуэхьэхэр. Ахэр икъукіэ дэіэпыкъуэгъу щхьэпэщ икіи, гъэщІэгъуэныракъэ, а псэущхьэхэр (шыхэмрэ хьэхэмрэ) фІыуэ зэтозагъэ, зэныбжьэгъущ. ГъэщІэгъуэнщ, хьэхэм я къару псори шыхэр хъумэным зэрыражэуаплыныгъэшхуэ хэлъыр, я лэжьыгъэр къазэрыгурыІуэр. Апхуэдэ зы хьэм и зэф эк хэр ц ыху зытіущым я лэжьыгъэм покіуэ.

Шыхэм деж дгъэзэжынщи, абыхэм мы щІыналъэхэм щахъуэкІу удзым къищынэмыщіа, нэгъуэщі зыри яїухуэркъым, ауэ иныкъуэхэм деж шыгъу идот. Кавказ щІынальэр сытым дежи шыгъукІэ къулейсызу щытащ. Абы къыхэкІыу, шыхэр апхуэдизу зыхуэныкъуэ шыгъур къахудэдмыхьейуэ хъуркъым. Адрей псори мыбы щагъуэт.

КъуакІэбгыкІэхэм хуиту ущызекІуэн папшІэ, шым адыгэ уанэ телъын хуейщ. Тхыдэми ІуэрыІуатэми ІупщІу къыхощ уанэр шы и уасэу зэрыщытар, ар шыми шуми хуэфэщэн зэрыхуеяр. Уи шымрэ уанэмрэ зыгуэрым гу къылъитамэ, ўзищІысри ищІэрт. Ноби аращ.

Ди щіыналъэхэм уанэ шызэрахьэхэм уахэплъэмэ, ахэр 5-уэ ягуэш. Япэр - Инджылызым къикlа, шы къызэрагъажэ уанэращ. ЕтІуанэр - испаниолэ - Америкэм нэхъ щызэрахьэ, ауэ ди щІыпІэхэми ущрохьэліэ. Ещанэр - драгун - Франджым нэхъ щызекіуэу щытащ икіи лІэщІыгъуитІ ипэкІэ Урысейм куэду къыщагъэсэбэпырт. Ди гуапэ зэрыхъунщи, дунейм лъэпкъыу тетым я уанэхэм зыкІи

емыщхьщ ди адыгэ уанэ, адыгэ щхьэнтэ зытелъыр. Апхуэдэ уанэм шур быдэу иlыгъщ, шым хуиту тезэгъауэ. Къапщтэмэ, илъэс мин бжыгъэ тхыдэ иІэщ абы - ар нэхъри зэрырагъэ-

фіэкіуэным пылъащ ди адэжьхэр. Инал шы лъэпкъ піащэхэр, инхэр щыпсэуфынукъым. Абы зезыгъэзэгънфыр шы ІэмащІэ-лъэмащІэхэращ. Апхуэдэшхэр дзэм куэду къыщагъэсэ-бэпырт, Тыркуми Урысейми щІзуп-щІзшхуэ щаІэт. Тхыдэми къыхощыж Мысыр мамлюкхэр адыгэшым къы щізупщізу зэрыщытар. Ари гурыіуэ-гъуэщ, мыпхуэдэ адыгэ щіыпізм, зэрызехьэм вэгъзэгъыу къыщыхъуа шыр зыми щышынэркъым, и акъылыр нэхъ узэщащ, шынагъуэм есэжащ, сыт хуэдэ дыркъуэ къытехуэми, тыншу ирехьэкІыф, ешэч.

Ди адыгэ щІыналъэхэм хъыбар гъэщіэгъуэнхэр яіэщ. Псалъэм папщіэ, Тызыл аузым узэпрыкlыу щытмэ, Къэнжал уолъагъу. Псоми дощ!эж илъэс 300 ипэкіэ абдеж щекіуэкіауэ щыта зэхэуэ гуащІэр. А зауэм адыгэхэм я дэІэпытуашізу. А зауэмі адыі зазмі діятык къуэгъу нэхъыщхьэу хэтар шыхэращ. ЗэрыгурыІуэгъуэщи, апхуэдэ лъагапіэм дэкіуеифын шы лъэпкъ куэд дунейм теткъым. Ди текіуэныгъэри зи фіыщіэр адыгэліхэм я закъуэкъым, атіэ а лъагапІэ задэм дэзыша шыхэми ядэлъагъупхъэщ.

Тхыдэм ухэплъэу щытмэ, япэ дыдэу узрихьэлІэ шы лъэпкъыр «хуарэ» жы-хуаІэращ. Нарт эпосым къыхощ ар lyпщly, Бэтэрэз и шыр хуарэщ, жиlэу. Хуарэ шы лъэпкъыр гупиплly ягуэшу щытащ икіи зэманыр кіуэху абыхэми захъуэжырт. Хуарэм и ужьым иту «що-лэхъу» шы лъэпкъыр къзунэхуащ. Щолэхъум теухуауэ хъыбар хьэлэмэти уэрэди щыlэщ, КъардэнгъущI Зырамыку итхыжауэ.

Шы гуартэр куэд хъуа нэужь, зэхэмызэрыхьын папщіэ, Іэмал имыіэу дамыгъэ трагъауэрт. Дамыгъэр шым и куафэм шэсыпіэ лъэныкъуэмкіэ трагъауэу щытащ. А тегъэуэкІэми хабзэ иІэт. Хуабэ хъуауэ, ауэ иджыри бадзэр къэмыхъеяуэ, къуажэм дэс цІыхухъухэр зэхуэсырт, ныш яукІырти, джэгу ящІырт. Щызэхэкіыжкіэ, шыхэм дамыгъэ трагъауэрт.

Адэм и ныбжь нэсарэ, и шы гуартэр и къуэхэм ятригуэшэжын хуей хъумэ, лъэпкъ дамыгъэм хуабжьу ещхьу, ауэ зыр зым тІэкІу къытещхьэхукІыу зэшхэм къалъыса шыхэм дамыгъэ трагъачэрт. Абы къыхэкІыу, зы шы лъэпкъым и дамыгъэм зэхъуэкІыныгъэ игъуэтырт, теплъэ зытІущ, уеблэмэ зыплІытху иІэу. Къапштэмэ, Егъэнхэ дамыгъэу щы къадогъуэгурыкіуэ.

Алыгэшым и шытыкІзу и шыфэлыфэу щытын хуейм теухуауэ щіэныгъэ мащІэ дыдэщ дбгъэдэлъыр. Ауэ, къызэрытхутамкlэ, мыпхуэдэ къырым къыщыхъуа шыхэр lэ псыгъуэ-лъэ псыгъуэу щытщ, нал щІэмылъми, гугъуехьыншэу мывэхэм пхокІыф. Апхуэдэшхэр кІуэ пэтми нэхъыфІ мыхъумэ, зыкІэ нэхъ Іей хъуркъым. НобэкІэ диІэ лъэпкъыр, илъэс мин бжыгъэкІэ узэІэбэкІыжмэ щыІахэм нэхърэ куэдкІэ нэхъыфіу жыпіэми, ущыуэну къы-щіэкіынкъым. Ди щіыналъэхэм къыщыхъуа шыр лъакъуэ кlыхь хъункlэ lэмал иІэкъым. Адыгэхэм апхуэдэшхэм шхьэкіз «бжэіупэш хьэгъуэліыгъуэш» жаізу щытащ икіи щізупщіи апхуэдэу иіэтэ-

къым. Нэхъыбэу щІэупщІэ зиІар гъуэгуанэ кІыхь зэпызычыф, жэрыгъэ кІыхь кіуэфхэрат. Иджыпсту ди къырхэм къыщыдгъэхъур апхуэдэщ.

Лъабжьэшхуэ иІэщ адыгэбзэм. Те-лъыджэщ. Апхуэдэщ адыгэшри. Ахэр хьэтхэм деж къышежьауэ къалъытэ. Хьэтхэм хуэдэу а зэманым къэралыгъуэ лъэрызехьэ зыбжанэ шыІаш. Псалъэм и хьэтыркіэ, Бабылей, Мысыр, Ащыр, Шумер. Абыхэм шым мыхьэнэшхүэ ирату, бгъэдыхьэкІэ зырыз яІэу щытащ. Сэ щіыналъэ куэд къызэхэскіухьащ, ди адыгэшхэр утыку къисшэу, зэпеуэхэм хэсшэу, Гъэщіэгъуэныракъэ, зи гугъу сщіа кіуэдыжа къэралыгъуэхэм къащіэна шыхэмрэ ди адыгэшхэмрэ куэдкіэ зэщхьщ, зэтохуэ. Ар телъыджэщ. Псом хуэмыдэу, Испаниеми Андалузием шы хьэлэмэт дыдэхэр щыГэш. Ахэри, ди адыгэшым хуэдэу, лъэрызехьэщ, гуащІэщ, я щхьэр къэрэкъэшщ. КІэщІу жыпіэмэ, я шыфэліыфэкіэ ди шы лъэпкъхэм хуабжьу ещхьщ. Андалуз лъэпкъыр нэхъ жьы дыдэхэм хабжэ. Абы и къежьапІэр Мавритание къэралыгъуэм и зэманрауэ ябж. Андалуз шы лъэпкъыр Берберхэмрэ Испанием и шы льэпкьыр вероерхэмрэ испанием и шы льэпкьымрэ яку къыдэкlауэ ябж, ауэ аракъым Іуэхур. Хьэлэмэтыр Берберхэм я шым дамыгъэ зэрытрагъауэ щіыкіэращ. Ар дэ ди тегъэуэкіэм зыкіи къыщхьэщыкіыркъым - куэм и курыкупсым шэсыпіэ лъэныкъуэмкіэ трагъаvэ. Сызэреплъымкlэ, ар Месопотамием къыщежьа хабзэщ, зы Іэмал гъэщІэгъуэн гуэркІэ нобэм къэсауэ. Зы псалъэкІэ си гупсысэхэр жысІэмэ, зи гугъу тщіа шы лъэпкъхэм я къежьапіэр зыуэ си гугъэш.

Адыгэбзэм хэтщ лъабжьэшхуэрэ мыхьэнэ инрэ зиlэ псалъэ дахэ -«шыфэліыфэ». «Шымэ» «ліымэ» зэгъусэу щхьэ псалъэ къагъэхъурэ? Ахэр зэпхауэ, а тјур зым хуэдэу, ліым зыгуэр и щхьэм къихьамэ, шым псэкіэ къищіэрэ, игъэзащізу щытащ. Ліыр пщэд-джыжьым жьыуэ шым шэсрэ, пщыхьэщхьэ хъуху зэгъусэу махуэр кlуамэ, а тlур зэгурымыlуэнкlэ, зэмысэнкlэ lэмал иlэтэкъым. Шым и тхьэкlумэхэм фlы дыдэу зэхах, жыжьэу къэІу макъыр ціыху тхьэкіумэм къимыцырхъэ щіыкіэ. шым къеубыд. Абы и зыщіыкіэмкіэ, и зыгъэхъеикіэмкіэ куэд дыдэ къыбгури-гъэіуэфынущ. Псалъэм папщіэ, мэзым ущыщіэткіэ, шым и тхьэкіумэ сэмэгур машТэу игъэхъеймэ, а лъэныкъуэмкТэ Ізуэлъауэ гуэрхэр щыІзу аращи, а щІыпІэр бгынэн зэрыхуейм ар и нэшэнэш.

Гуартэм къыщекІуэкІ хабзэхэри гъэщіэгъуэнщ. Псалъэм папщіэ, шыщіэ къалъхуам зэрыгуартэу кіэлъоплъ, яхъумэ. Хамэ къахыхьамэ, зыр адрейм зэрыдэІэпыкъчным хушІокъу, зэкъчэтш. Псом нэхърэ нэхъыщхьэр гуартэм дыгъужь къызэребгъэрыкіуэр хакіуэм и чэ́зум гу лъитэнырщ. Абы гу зэрылъитэу, хакіуэпщіэр зэхуехус, щыщіэхэр гуартэм и кум хагъэувэ, шыбзхэр и хъуреягъэм къоувэкі, щхьэж и шыщіэм бгъуроувэри, дыгъужьхэр зыкіэлъэщіамыгъэхьэну, щіопхъуэ. ХакІуэмрэ шышІэ зимыгъусэ шыбз бгъэхэмрэ иужь зыкърагъанэри, дыгъужьхэмрэ хакІуэпщІэмрэ я зэхуакум блыну доувэ. Дыгъужьхэр гъунэгъу щыхъукіэ, ахэр къызэуэкІыурэ, хакІуэпщІэр фІыуэ япэ ирагъэщ. Итlанэ, гуартэр жыжьэў ягъэ-Іэпхъуа нэужь, езыхэм зрачыжри, ды-

гъужьхэр зыкlэрагъэхупэ. Шыхэр икъукlэ псэущхьэ губзыгъэщ. Зэманыжьым абрэджхэмрэ шыхэмрэ щытыкіэ гъэщіэгъуэнхэр ягъэлъа-гъуэрт. Псалъэм папщіэ, абрэджыр яубыдыну бийм къаухъуреихьарэ, хэкіыпіэ имыіэжмэ, и шым уанэр трихырт, хуит ищІырти, губгъуэм ириутІып-щхьэжырт. Езым уанэр и блэгущІэм щІилъхьэрти, мэзым зыщигъэпщкІурт. Дауи, губгъуэм ит шым и ужь иувэрт пхъэрыр. Мо уанэ зытемылъ, зи щіыбыкум ціыху имыс шыр нэхъ псынщі у япэ ищырт, зейр здэщыіэ щіыпіэм бийр іуишырт, игъэгъуащэрти, езым мэзым къигъэзэжырт. Пхъэрыр абрэджым и лъэужьым лъыхъуэу губгъуэм итыху, мыдрейр хуиту бауэу ежьэжырт. Апхуэдэшым зейм фlэкlа нэгъуэщl зы цІыху зыбгъэдигъэхьэртэкъым, къыпхуэубыдынкІи Іэмал щыІэтэкъым.

Шы гуартэм уакІэлъыплъмэ, хьэлэмэт куэдым гу лъыботэ. Псалъэм папщІэ, цІыхухэм хуэдэу абыхэми яхэтщ щхьэхынэ, зыбгъэпсэхуну укъызэрыувы э занщі з зезыгъэхуэх, псы щхьэкі э ліэрэ, зэрыхуэмыхьыжыр наІуэ пщызыщІ. Апхуэдэуи гъунэжщ я щхьэр лъагэу Іэтарэ, я фэр лыдыжу, гуартэм и пэ ит зэпытрэ, хъупіэ къилъэгъуамэ, жэрэ ар зищІысыр зригъащІэрэ, къэсыжу. Апхуэдэхэращ гуартэм къыхэбнэу илъэситхукі э хэгъэтын хуейр. Ипэкіэ зи гугъу сщіа щхьэхынэхэр, іэмал имыіэу, къыхыдогъэкІ.

Куэд щІоупщІэ, шым сыт егъэшхын хуейр, жаІэри. Тэмэмыр зыри иумы-гъэшхынырщ. Ар губгъуэм ибутІыпщхьэмэ, езым и шхыныр къигъуэтыжыфу щытын хуейщ. Аращ абы сэбэп хуэхъунури зыхуэныкъуэри.

ШыщІэ къалъхуар мазих ирикъухукІэ анэм щІыгъун хуейщ. АдэкІэ, ар нэб-гъэф мэхъури, шыбзым къыщІач, щхьэхуэу хэкъузауэ ягъашхэу илъэскіэ яІыгъ. Илъэс ирикъуа шыщІэр къунан мэхъу. Абы ирихьэлІэу и кІэр, сокур паупщІ, дамыгъэр трагъауэри, гуп щхьэхуэм хагъэхьэ, Къущхьэхъу зэрыда-хуным хуэдэу. Къущхьэхъу илъэситІщыкіэ щыіам «къунажын», итіанэ «дунажын», илъэсиплІ-тхум «хакІуэпщІэ» фіащ. Шым щіымахуэм цыбэ къытекіэн икІи ар гъатхэм тельэлъыжын, и цыр джафэу, лыду зилъэщІыжын хуейщ. Аращ шыфІыр къызэрацІыху нэщэнэр.

Адыгэшхэр кlасэу зи ныбжь къэсхэм хабжэ. Псалъэм папщІэ, инджылыз шым илъэситіым къэжэн щіедзэри, илъэси 5 - 6-м щегъэтыж. Зэрытлъагъущи, адыгэшым и Іуэхур щхьэхуэщ - а ныбжьым ар гъэсэн щІэдзэн хуейуэ аращ. Илъэсибгъу ирикъуху зыхуей хуагъазэу, кІэлъыплъу, елІалІэу ягъашхэрти, адэкіэ шым и зэфіэкіхэр здынэсамрэ зэман дагъэкІуэдамрэ зэрымы-Ізужьыншэр зрагъэлъагъурт. Илъэс 15 хъухукІэ шым и къару илъыгъуэт, 20 хъуам апхуэдэу зыри къытрагъэхьэлъэртэкъым. Къапщтэмэ, адыгэшыр илъэс 25-кІэ мэпсэу.

ИщхьэкІэ зэрыжытІащи, адыгэшыр зауэлІым и ныбжьэгъу пэжт, сытым дежи и Іуэхур диІыгът. Адыгэшыр кІэбдзкІи уэт, фіалъэкіи уэт, зэзэмызэ щыдзакъи къэхъурт, Іуэхур Іэмалыншэмэ. Ижь-ижьыж лъандэрэ «шыбгъэрыуэ» жагэу къагъэсэбэпу щытащ. Блыным хуэбунэтІрэ, бгъэдэпхуэмэ, къэмыувыІзу, бгъэгукІз абы жьэхыхьзу щытын хуейуз къалъытэрт. Тхыдэми эпосми ІўпщІу къахощ зауэліымрэ шымрэ я зэхущытыкІэр, а псэущхьэм пэжынагъыу бгъэдэлъыр. Псалъэм папщІэ, зауэліыр уіэгъэ хъуарэ, и гуащіэр хэщіамэ, шыр щіым тіысырт, ліыр и щіыбым иригъэгъуалъхьэрти, унэм къишэжырт. Е, шур гъэр хъуамэ, шым унагъуэм къигъэзэжырти, тесар къызэрагъуэтыну лъагъуэм тришэрт.

ГъэщІэгъуэнщ зи гугъу тщІа псэущхьэ телъыджэхэм я дунейр, я зэхэтыкІэр, я хьэлыр, я пэжагъыр, ныбжьэгъугъэр. Адыгэшыр адрейхэм къазэрыхэщхьэхукіым нэгъуэщіынэкій урегъэплъ. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, нобэ махуэкІэ ахэр къэдгъэсэбэпыжыркъым, апхуэдэу «гъущіышкіэ» тхъуэжащ. Къикіыу піэрэ абы ціыхумрэ щіыуэпсымрэ яку дэлъ зэпыщІэныгъэр зэпычауэ?! Дауэ хъуами, мы псэущхьэхэр ди лъэпкъми, ди тхыдэми, ди блэкlами, ди нобэми лъэ быдэкіэ хэтщ. Тхухэхынуй къыщіэкіынукъым.

ЕГЪЭН Ибрэхьим, «Гуэрэн» ООО-м и унафэщĺ. Фэ фщІэрэ?

Шхыныгъуэхэр

Псалъэжьхэр

ГъэщІэгъуэнщ

Псалъэзэблэдз

Джэдыл гъэбэкхъа

Абы щхьэкlэ нэхъ къащтэр джэдыжьщ. Джэд гъэкъэбзар Іыхьэ-Іыхьэурэ зэпкърах, псы щІыІэкlэ ятхьэщІыж. Джэдыл Іыхьэхэр шынакъ мыулъийм иралъхьэ, шыгъу, губгъуэпхъ, мыцІыкІу дыдэурэ упщІэта бжьыныщхьэ, бурш мыхьэжа, ІупщІэ цІыкІуурэ упщІэта шыбжий сыр мыхьэжа халъхьэ. Псы щіыіз тіэкіу хакіэри, фіыуэ зэіащіэ, бжьыныпсыр фіыуэ къыщіахуху. Шынакъыщхьэр трапіэжри, нэхъ зэхэшыпсыхьын щхьэкіэ щіыіапіэм ягъэув сыхьэти 8 - 10-кіэ е нэху кърагъэкі. А зэманым къриубыдэу джэдылыр зэ-тізу зэіащіэ. Щагъэжьэнум деж джэд Іыхьэхэм кіэрыпщіахэр къыкіэрахри, езы джэдылыр ягъэгъущ, тебэ куукІэ тхъу къагъэплъ, джэдыл Іыхьэ гъэгъущахэр абы халъхьэ, мафІэр ину блэуэ, зэрагъэдзэкІыурэ ягъажьэ тхъуэплъ дахэ хъуху. ИужькІэ псывэ щакіэ, мафіэр ціыкіу ящіри, тебащхьэр тепіауэ ягъэбэкхъ, псыр щіэвэщіэным нэсыхукіэ. Итіанэ, зэіащіэурэ, шатэпс щіакіэ, бжыныху уба халъхьэ, тебащхьэр трапіэжри, мафіэ щабэ дыдэм тету хьэзыр хъуху ягъэбэкхъ, тебэр къытрахыж, джэдгын траудэри, и щхьэр тепlауэ дакъикъи 5 - 6-кlэ щагъэт. ЗэрызэщІэлъу Іэнэм пщтыру трагъэувэ. Дашх піастэ хуабэ, мырамысэ.

Халъхьэхэр (цІыхуитху Іыхьэ): джэдылу - г 1000, тхъууэ - г 180-рэ, бжынышхьэ укъэбзауэ - г 100, псывэу - г 300, бжьыныху укъэбзауэ - г 30, шатэпсу - г 300,

шыгъуу, шыбжийуэ, губгъуэпхъыу, джэдгыну - узыхуейм хуэдиз. КЪУБАТИЙ Борис.

пэж щыпсэурт. ГуфІэу, пІейтейуэ, хахуэу, щабэу е жану. Хэхъуэм-хэхъуэурэ, гум имыхуэж хъуащ. КъыщыпкІырт. Хуейт зиІэтыну, лъэтэну, зиплъыхьыну. Ар гум идэнут?! ЕупщІакъым... Гум гъуэгу изэгъэжыртэкъыми, хишыну ежьат. Жылэ трисэурэ ирикІуэнут. Жылэр къикІыкІынут, гъуэгур гъэгъэнут. Пэж защіэ хъунут и хъуреягъыр. Арат и гугъэр. Гум къызэрикіыу, гъы макъ зэхихащ. Итіанэ кіий макъ... дыхьэшх макъ... фий макъ. Псори зэщІовууэ. Пэжыр мэкІэзыз. Зызэтреубыдэри, мэбакъуэ. Уаем, псыдзэм, мафІэсым хобакъуэ. КъыщыувыІэкІэ кІиину мурад ещІ - зэхахын хуейщ... Дауэ мыхъуми, зэхахын хуейщ. Іэмал имыІэу! Зэ мэкlийри, уафэр къыподжэж -мэхъуэпскі. Етlуанэу жиlэнlауэ зыщигъэхьэзырым, и макъ къикІыжыркъым.

«Гум сыщыпсэужатэмэ!» жи пэжым. Къабзэу къэнэнут, щыму гугъэ иухуэнут, дзапэ уэрэд хъунут. Зэхэзыхыну атэкъым. Пэжым къригъэуэнут гур... Щым зищІыжащ. Зыри щыдымкъым гу лъахэм.

Пэжыр зэрыщымыр гуэрым зэхех. Ари гущ. Абыи

пэж гуэр илъщ. Ари уlащ, пцІанэщ, щІыІэрысщ. Зиу- Егупсысащ уафэр зэрыкъабхыжыну хуеят. Ауэ нэгъуэщІ зэм! Пэжхэр зэрыщІэри, къару зы пэжым и дуней щымыр зы- къахыхьащ. Къару къахыхьащ хищащ. Аращ къезыгъэлар, щыму гухэм щыпсэуну. Гухэм я пэжхэр зэхуэзащ. Ду-

умэзэхри,

ГУГЪУЭТ Заремэ.

МафІэмытэ

МафІэр ягъэлъапІэу щыщыта зэманым и лъэужьщ. МафІэр унагъуэм куэдрэ ипхмэ мыфІу къалъытэрт, абы ма-фІэс, уз къыдэкІуэнкІэ шынэу. Маф Іэс къызыщыщ Іа унагъуэм е мафіэм иса ціыхум, мафіэм къищынэмыщІауэ, нэгъуэщІ-хэри иттэкъым. Псалъэм папщІэ, джэдкъаз къуртым щІалъхьэ джэдыкІэр. Ар имыту мыхъумэ, мастэ хиІурти итырт. Бжьахъуэхэм бжьэ къэпщІыгъуэм деж мафІэ ятыртэ-къым, бжьэр бэгъуэнукъым, жаІэрти.

КІэлъыгъэхуабэ

Гъуэгу техьам, зекІуэ ежьахэм кІэлъызэрахьэу щыта хабзэщ. Унэм икІа нэужь, шхын ягъэхуабэрт, зэхэтІысхьэрти, яшхырт, ежьам и Іуэхур къыдэхъункІэ хуэлъаІуэхэрт.

Гъуэгу техьар псым икІыху кІэлъыпхъанкІэртэкъым, лъыжьыщІэртэкъым, кІий кІэлъырадзыртэкъым.

Дыгъужьыхуэ

Дыгъужь къаукІа нэужь, абы и хуэр къыхахырти, ягъэгъурт. Зыгуэрым Іэщ е нэгъуэщІ фіадыгъуамэ, гурыщхъуэ зыхуащіым и ізгум иракухьырти, дыгъужьыхуэр мафіэм пэрадзэжырт. Хуэр зэлъэмэ, дыгъуж и ізр, и ізпкълъэпкъыр зэлъэу, и хуэр зэшІишэу жаІэрт, абы Іэзэгъуэ иІэжтэкъым.

Гурыщхъуэ зыхуащІым гу зылърамыгъэтэн папщІэ, гурыщхъуэ зыхуамыщІхэри дагъакІуэў я Іэгухэм иракухьырт. Щримыгъахуэмэ, «СЫЗЭЛЪЭНУЩ» жиІэу шынэмэ, абыкІэ къаумысырт. Дыгъур ирырагъэшынэну дыгъужьыхуэр зэрахьэрт.

ХьэщІэм сыщежьэм деж

Франджы тхакІуэ нэхъ цІэрыІуэхэм ящыш Мериме Проспер гуфІзу е дыхьэшхыу зэи зыми илъэгъуакъым. Зы хьэл мыхъумыщІи зыхэмылъ, теплъэ дахи зиІэ Мериме и Іуэтэжхэри дахэу, екіуу жигэжырт. Абыхэм я нэхъ дыхьэшхэн дыдэри тхакІуэм къызэриІуэтэжыр псы стэчан къратыну щІэлъэІу цІыхум и макъым ешхьут.

Мериме, езым зэрыжиІэмкІэ, ищІэн щимыгъуэтхэм деж тхэуэ арат.

ХьэщІэ къэкІуэн хуейуэ сыщыпэплъэхэм деж сытІысырти, зы балладэ стхырт, - жиІэрт абы.

Флобер и хьэлыр

Франджы тхакІуэ Флобер Гюстав и хьэлыр нэгъуэщІт. Абы и романхэр щитхкІэ тхыгъэм хэт ліыхъужьхэм я гъусэу дыхьэшхынут, гъынут, и пэшыр пащау къызэиужьрейуэ хикlухьырт, итха псалъэхэр ину жиlэу. Бовари Эммэ зэрызиукІыжар къыщигъэлъагъуэм щыгъуэ Флобер тхьэусыхэрт, дзыгъуэгъалІэм и мэр и Іум иту жиІэу.

ІункІыбзэкІэ игъэбыдэрт

«Юмористическая энциклопедия всей американской жизни» тхылъыр зи ІэдакъэщІэкІ О'Генри и хьэлт щытхэ стіолым пэрытІысхьэн и пэ къихуэу пэшыбжэр ІункІыбзэкІэ игъэбыдэу.

щІэбгъэщІэгъуэн Aр Іуэхум хэлътэкъым ціэрыіуэ хъуа тхакіуэм япэу къалэмыр къыщищтар Колумбус къалэм (Огайо штат) и лъэхъуэщращ.

ДОХЪУШОКЪУЭ Синэ.

Пхъурылъхурэ къанрэ зэхуэдэщ

♦ЛІы гурымыкъыр фыз гъагъщи, лІым и гъыринэр гуемы ущ.

♦Махуаем бгъуэтыжыр ныббгъуэтыр уи шхэгъущ.

фыз ♦Ныбжьэгъужьрэ ныжь пщэжарэ.

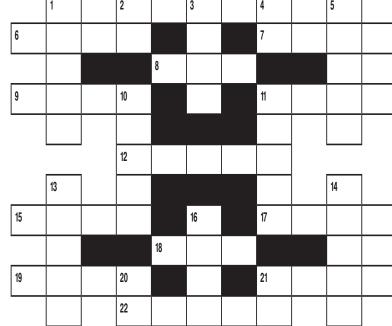
♦Ныбжьэгъуншэр зеиншэ пэлъытэш.

жьэгъущи, уи хьэмтетыгъуэм ◆Пхъурылъхурэ къанрэ зэхуэдэщ.

Екіуэкіыу: 2. Щхьэхынэ, жьажьэ. 6. Зи шы гуартэ ирахужьам кіэлъыщіэпхъуа гуп. Пасэрей шыгу, щхьэ телъу. Адыгэ псалъэжьым зэрыжиІэмкІэ, ар лъакъуэншэщ. 9. Гагариныр здэлъэта щІыпІэ жыжьэ. **11**. Псалъэ дахэм .. гъуэмбым къреш. 12. Ди ІуэрыІуатэм къыхэщыж цІыхубз пелуан. 15. Гъэгъа хужь Іэрамэхэр куэду къызыпыкІэ жыг. 17. Адыгэш. 18. Уэшхышхуэм и лъэужь псы ина. 19. Унафэщіым и Іэнатіэр, хабзэм къемызэгъыу, ... хэхыпІэ ищІащ. 21. Къуажэ, псыежэх. 22. АбыкІэ хьэм уеуэкІи гъынукъым.

Къехыу: 1. Район зыбжанэм чэзууэрэ я Іэтащхьэу щыта, Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь. 2. Диным зэрыжиІэмкіэ, зи щіалэгъуэр зэи имыкіыу жэнэтым ис тхьэІухуд. 3. Губгъуэ хьэсэхэм ГисрафыпцІэ хэзылъхьэ, пкlауэм ещхь хьэпіаціэ къэзылъэтыхь. 4. Пастапхъэ. 5. Къуріэн ціыкіу. 10. Германием я лыщхьэ. 11. Банэ куэду къызытекІэ, зи гъэгъар гъуэжь удз. 13. Адыгей

Псалъэзэблэдз

Республикэм и япэ президент. 14. Пасэрей фоч е унэціэ. 16. Къэрэшей-Шэрджэсым псэуа усакіуэ ціэрыіуэ. 20. Пкіэлъейм и Іэдиитіыр зэзыпх, зэрагъэбыдэ. 21. Уафэм къех мыл тыкъыр жьгъей.

> Зэхэзылъхьар МЫЗ Ахьмэдщ.

Мэлыжьыхьым и 9-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкІуэкІыу: 1. Убых. 3. Къэхъун. 6. Лэпіанкіэ. 7. Кіуж. 9. Бдзы. 10. Нэ. 13. Дарий. 14. Пыпхэ. 16. Акъ. 17. Умэ. 18. Лы. 19. Мухьэрэб. 21. Бзий. 22. Ныджэ. *Къехыу:* 2. Бел. 4. Хъушэ.

5. Вабдзэ. 8. Жырыкъ. 10. Непал. **11**. «Адэ». **12**. Гъуэгу. **15**. Іумпэм. **19**. Мэз. **20**. Бэдж. Зэпеуэ

Гур зыхуеІэм Іэр лъоІэс

Бухгалтер Афэщіагъуэ Джамилэ дэрбээр іэщіагъэм езыр-езыру зыхуигъэсэжащ, уеблэмэ «Sai-Jamin» зыфІища и фэилъхьэгъуэхэр цІэрыІуэ хъуащ. Абы цІыхубз бостейм хьэзырхэр тету игъэхьэзыра лэжьыгъэхэр щигъэлъэгъуэну хунэсащ Mercedes-Benz Fashion Week Russia выставкэм. Абы утыку кърихьа щыгъынхэр къытрадзэжащ L'Officiel (урысей), Vogue (итальян) журналхэм.

ДЭНЫМ зыкІи пымыщІа хъыджэбзым лъэпкъ хабзэмрэ иджырей модэмрэ щызэхэухуэна щыгъынхэр идыну япэу игу къыщык ар Тбилиси зыгъэпсэхуак уэ кІуауэ зы шоу-рум гуэрым ирихьэліа нэужьщ. ДизайнымкІэ москва академием къызэригъэпэщ курсхэм я зым ар щеджащ, икІи мазибгъум къриубыдэу эскиз ищІу зигъэсащ, дэным, маркетингым, нэгъуэщІхэми щыгъуазэ захуищІащ. Нэхъ гъэщІэгъуэнрати, и сабийхэр игъэжеижа нэужьт, абы еджэным щыщІидзэр.

- Сыт щыгъуи щыгъын дахэхэр сф!эф!т, уеблэмэ сэ зесхьэхэр къэхъурт дизайнерхэм я деж къыщысщэху. Ауэ зэй сигу ирихьу щытакъым цІуугъэнэхэр. Арати, сегупсысащ егъэлея зыкІэрымылъ ди лъэпкъ фащэр иджырей дизайным къыщызгъэсэбэпыну, - жеlэ Афэщіагъуэм. - Куржым ціыхубз бостейхэр хьэзыркіэ ягъэдэхауэ зэрыщыслъэгъуар къэсщіэжри, абыхэм къащхьэщыкіыу, сэ а пкъыгъуэхэр іэщхьэми, бостеикіэхэми, уеблэмэ бэлътоми къыщызгъэсэбэпащ. Ціыхубз фащэм и іэщхьэтелъым хуэдэкіэ гъуэншэдж зыпыт кіэстумыр иризгъэдахащ. Апхуэдэу си диплом лэжьыгъэр - Circasso - згъэхьэзырауэ щытащ. Абы къызжа!ат иджырей фэилъхьэгъуэхэм лъэпкъ дамыгъэхэр хэухуэнауэ дыныр зэи модэм зэримыкіынур.

Джамилэ лъэпкъ дамыгъэхэмрэ хэдыкІхэмрэ я закъуэкъым тегъэщІапІэ ищІыр. Ар нэхъыбэу зыхэтыр иджырей щыгъынхэм лъэпкъ гупсысэ, хабзэ, щэн къызэрыщигъэлъэгъуэнырщ.

- Нэгъабэ жэпүэгъуэм екlуэкla Mercedes-Benz Fashion Week Russia Іуэхум и саугъэт къэсхьын дэнэ къэна, си гугъатэкъым си лэжьыгъэхэр кlуэцlрыкlыххэну. АрщхьэкІэ «Іуащхьэмахуэ» зыфІэсща фэилъхьэгъуэхэр (20 хъун хуейт) гуп зэщ эзгъэу Іуам и гъусэу тхьэмахуитным и кіуэцікіэ дгъэхьэзырри, щізупщіэшхуэ яіэ хъуат, - жеlэ хъыджэбзым.

Абы къыкІэлъыкІуэу АфэщІагъуэр ирагъэблэгъащ Япэ каналымкІэ екІуэкІ «Модный приговор» нэтыным икІи и фэилъхьэгъуэу 8 щагъэлъэгъуащ, Бэрбэч Аскэр и уэрэдыр къеуэу. Фэилъхьэгъуэхэм ятеухуауэ Джамилэ триха видео кіэщіри абдеж утыку къыщрахьащ, езыр хэтыну кІуэфатэкъыми.

АфэщІагъуэм и Іуэху бгъэдыхьэкІэр адрей дизайнер-хэр зэрылажьэм къащхьэщокІ - ар псом япэ щэкІым еплъмэ нэхъ къещтэ, апхуэдэу фэилъхьэгъуэр и нэгу къыщІоувэ. Итіанэщ эскизым щетіысыліэр. Бзылъхугъэм и фэилъхьэгъуэхэр ягу зэрыдыхьэр нэрылъагъу ещ езым и щэхуак уэхэр и зэрыхъуам.

Хьэлэмэтращи, дэрбээр ц Іыхубзым и Іэдакъэщ Іэк Іхэм гу къылъатащ куржы, урысей уэрэджыlaкlуэ Топурие Кетирэ телевиденэм нэтын щезыгъэкІуэкІ Лопырёвэ Викториерэ икІи зэгурыІуэныгъэкІэ абыхэм фэилъхьэгъуэхэм ящыщ яхуригъэшащ. Джамилэ и хъуэпсапіэр и Іэдакъэщіэкіхэр Тбилиси щекіуэкі шоу-румхэм щигъэлъэгъуэнырщ - абдежщ и ІэщІагъэм теухуа гупсысэхэр къыщыушари.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Москва зыкъыщагъэлъэгъуэнущ

Налшык и Макъамэ театрым щекІуэкІащ Донецк ЦІыхубэ Республикэм щыщ, Къэбэрдей-«Хрустальные звёздочки-2022» урысейпсо фестиваль-зэпеуэм и щІыналъэ Іыхьэр

А ЗЭПЕУЭР Урысей ФССП-м 2007 гъэ лъандэрэ ирегъэкІуэкІ хабзэхъумэ, къэрал нэгъуэщІ органхэм я лэжьакіуэхэм я сабийхэм папщіэ. Илъэс 15 хъуауэ фІым я фІыжхэм ират «Орлёнок» сабий центрым зэрызыщагъэпсэхуну путёвкэхэр, зэпеуэм щытекІуэхэм Іэмал яІэш я зэфІэкІыр ар-

тист ціэрыіуэхэм ящіыгъуу ягъэлъэгъуэну. Иджырей зэпеуэм хэтащ ныбжьыщійй - Урысей ФССП-м и управленэу республикэм щыlэм, УФСИН-м, республикэм Лъэпкъ lyэхухэмрэ жылагъуэ проектхэмкІэ и министерствэм, Аруан район администрацэм я лэжьакІуэхэм я сабийхэр, апхуэдэүи КъБР-м щыІэ МВД-м ЩэнхабзэмкІэ и центрым и гъэсэнхэр. Концертым къеблэгъат

Балъкъэрым щыпсэу и Іыхьлыхэм я деж къэкІуа Украинская Софие.

Зэпеуэм щытекІуащ бэрэбанкІэ кавказ ритм-хэр зыгъэІуа Къазий Дамиррэ Моцарт и «Менуэт»-р аккордеоным къизыгъэкla Тохъу Самирэрэ. Къэпщытакlуэхэм ягу ирихьащ «Фантазия», «Вдохновение» хореографие гупхэм ягъэлъэгъуа теплъэгъуэхэри. Уэлджыр Миланэ и уэрэд жыlэкlэми дэтхэнэри итхьэкъуат.

Зэпеуэм хэта дэтхэнэми саугъэтхэр иратащ, ауэ дамыгъэ нэхъ лъапіэхэр къэзылэжьахэм ахэр мыгувэу къыщы эщ алъхьэжынущ Суд приставхэм я федеральнэ къулыкъущІапІэм и управленэу КъБР-м щыІэм. Ахэр «Хрустальные звёздочки-2022» урысейпсо фестиваль-зэпеуэм и федеральнэ Іыхьэм Мэзкуу щыхэтынущ. ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

УФ-м и къалащхьэм щекіуэкіащ пауэрлифтингымкіэ Европэм и чемпионат зэіуха. Абы хэтащ къэрал 19-м къйкіа троеборьемкіэ, двоеборьемкіэ, армлифтингымкіэ, стритлифтингымкіэ, штангэр зэмылі эужьыг туэхэмкі э къэІэтынымкІэ спортсменхэр.

ІЭМАЛ хэха къыщамыгъэсэбэп пауэрлифтингымкІэ дунейпсо федерацэм (WRPF) и хабзэхэмкІэ зи хьэлъагъыр килограмми нэблагъэхэм я зэпеуэм хэтащ Къзбэрдей-Балъкъэрым и Прохладнэ къалэм дэт мафІэсгъэункІыфІкъегъэлакІуэ часть №23-м и мафІэсгъэункІыфІ Тхьэкъуахъуэ Марат. Щылъу абы къиІэтащ килограмми 175-рэ, щыту къытричащ килограмм 285-рэ, тІыс-къэтэджыжурэ пэлъэщащ килограмм 270-м. Псори зэхэту троеборьемкІэ ди лъэпкъэгъум килограмм 730-рэ къызэринэкlащ икlи зэхьэзэхуэм и дыщэ медалыр зыІэригъэхьащ.

Тхьэкъуахъуэм щыту къытрича килограмм 285-р Урысей Федерацэм спортым и мастерым и мардэщ.

Хьэщпакъ Мусэ и нэІэм щІэту зызыгъасэ Тхьэкъуахъуэ Марат килограмм зырызурэ хуэкІуащ а текІуэныгъэм. Абы спорт ехъулІэныгъэ зыбжанэ иІэщ икІи илъэс блэкІам къыхуагъэфэщащ «Урысей Федерацэм спортым и мастер» цІэ лъапІэр.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Тхьэкъуахъуэм и зэфІэкІ лъагэ

ДИ ХЭЩІАПІЭР

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщІанэ къатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым -42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм шагъэхьэзыращ. Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

Индексыр Π 5894

Тираж 2.027 Заказ №756

Редактор

нэхъыщхьэ

ЖЫЛАСЭ

Заурбэч